

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ УПРАВЛІННЯ,
ПСИХОЛОГІЇ ТА БЕЗПЕКИ

Кафедра менеджменту та економічної безпеки

**ФІНАНСОВА РОЗВІДКА В СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНИМ
ФІНАНСОВИМ ОПЕРАЦІЯМ**

кваліфікаційна робота
здобувач вищої освіти
2 курсу заочної форми навчання
ЛИСЕЙКО Іван Володимирович

Науковий керівник
кандидат економічних наук, доцент
НАГІРНА Оксана Вікторівна

Рецензент
доктор економічних наук, професор
МИСЬКІВ Галина Василівна

Кваліфікаційна робота допущена до захисту

« » 2025 р., протокол №
завідувач кафедри менеджменту
та економічної безпеки

_____ **КОПИТКО М. І.**

Львів
2025

АНОТАЦІЯ

ЛИСЕЙКО І. В. Фінансова розвідка в системі протидії нелегальним фінансовим операціям. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «магістр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок». – Львівський державний університет внутрішніх справ МВС України, Львів, 2025.

Дана кваліфікаційна робота присвячена дослідженню теоретичних аспектів функціонування фінансової розвідки та розробці пропозицій щодо підвищення її ефективності в боротьбі з нелегальними фінансовими операціями. У роботі розглядаються основи функціонування фінансової розвідки, аналізується законодавче регулювання у сфері протидії нелегальним фінансовим операціям. Досліджуються типові схеми здійснення нелегальних фінансових операцій, а також оцінюється ефективність діяльності Державної служби фінансового моніторингу. Крім того, пропонуються шляхи вдосконалення роботи національного підрозділу фінансової розвідки та аналізується міжнародний досвід боротьби з нелегальними фінансовими потоками.

Ключові слова: фінансова розвідка, нелегальні фінансові операції, Держфінмоніторинг, міжнародний досвід, Національна оцінка ризиків, система протидії нелегальним фінансовим операціям.

ANNOTATION

LYSEIKO I. V. Financial Intelligence in the System of Counteracting Illegal Financial Transactions – Manuscript.

Qualification paper for obtaining the educational degree of "Master" in the specialty 072 "Finance, Banking, Insurance, and Stock Market" – Lviv State University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine, Lviv, 2025.

This qualification paper is devoted to the study of theoretical aspects of the functioning of financial intelligence and the development of proposals for enhancing its effectiveness in combating illegal financial transactions. The paper examines the foundations of financial intelligence operations, analyzes the legislative regulation in the field of counteracting illegal financial transactions, and investigates typical schemes of illegal financial transactions. Additionally, the effectiveness of the activities of the State Financial Monitoring Service is evaluated. Furthermore, the paper proposes ways to improve the work of the national financial intelligence unit and analyzes international experience in combating illegal financial flows.

Keywords: financial intelligence, illegal financial transactions, State Financial Monitoring, international experience, National Risk Assessment, system of counteracting illegal financial transactions.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОЇ РОЗВІДКИ В СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНИМ ФІНАНСОВИМ ОПЕРАЦІЯМ	7
1.1. Фінансова розвідка: сутність, характеристика та місце в системі протидії нелегальним фінансовим операціям.....	7
1.2. Особливості функціонування національного підрозділу фінансової розвідки.....	12
1.3. Правові засади запобігання нелегальним фінансовим операціям...	16
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ПІДРОЗДІЛУ ФІНАНСОВОЇ РОЗВІДКИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНИМ ФІНАНСОВИМ ОПЕРАЦІЯМ.....	23
2.1. Типові схеми вчинення нелегальних фінансових операцій та методи їх виявлення.....	23
2.2. Аналіз результативності діяльності підрозділу фінансової розвідки в системі протидії нелегальним фінансовим операціям.....	31
Висновки до розділу 2.....	39
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДРОЗДІЛУ ФІНАНСОВОЇ РОЗВІДКИ В СИСТЕМІ БОРОТЬБИ З НЕЛЕГАЛЬНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОПЕРАЦІЯМИ.....	40
3.1. Впровадження міжнародного досвіду у роботу національного підрозділу фінансової розвідки	40
3.2. Шляхи підвищення ефективності функціонування підрозділу фінансової розвідки в контексті боротьби з нелегальними фінансовими операціями.....	48
Висновки до розділу 3.....	55
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59

ВСТУП

Актуальність теми дослідження зумовлена процесами глобалізації, які сприяли інтеграції фінансових ринків різних країн у єдину міжнародну систему. Це відкриває нові можливості для залучення ресурсів і зміцнення економічної стабільності держав. Однак водночас створюються умови для зростання тіньової економіки, що згодом вимагає її офіційного включення до легального фінансового обороту.

Нелегальні фінансові потоки та тіньова економіка становлять серйозну загрозу для національної безпеки. Міжнародний досвід свідчить, що одним із найефективніших механізмів боротьби з цими явищами є фінансова розвідка. В умовах зростання глобальних викликів, таких як тероризм, сепаратизм і корупція, роль фінансової розвідки у протидії незаконним фінансовим операціям набуває особливого значення.

Проблема протидії нелегальним фінансовим операціям та роль фінансової розвідки у запобіганні легалізації незаконних доходів привернули увагу багатьох науковців, зокрема: Бисага К.В., Дяченко О.П., Задоя А.О., Ткаченко І.П., Караїм М.М., Коваленко В.В., Козлова В.О., Куришко О.О., Мельник О.В., Павлов Д.М., Петрук О.М., Пушак Я.Я., Франчук В.І. У даній роботі були враховані їхні дослідження.

Під час написання кваліфікаційної роботи використано нормативно-правові акти, що регулюють протидію відмиванню коштів, міжнародні стандарти та рекомендації, а також аналітичні матеріали, надані Держфінмоніторингом і доступні в Інтернеті джерела. Попри значний науковий доробок у цій сфері, обрана тема залишається актуальною та потребує подальших досліджень.

Мета і завдання дослідження. Основною метою кваліфікаційної роботи є обґрунтування теоретичних і практичних аспектів функціонування фінансової розвідки в системі протидії нелегальним фінансовим операціям.

Для досягнення цієї мети передбачено вирішення таких **завдань**:

- визначити роль і значення фінансової розвідки у боротьбі з нелегальними фінансовими потоками;
- проаналізувати правовий статус та особливості діяльності національного підрозділу фінансової розвідки;
- дослідити нормативно-правове регулювання протидії нелегальним фінансовим операціям на прикладі роботи Держфінмоніторингу;
- охарактеризувати типові схеми здійснення незаконних фінансових транзакцій;
- оцінити ефективність функціонування Держфінмоніторингу у цій сфері;
- проаналізувати міжнародний досвід організації діяльності аналогічних структур;
- розробити рекомендації щодо вдосконалення роботи вітчизняної фінансової розвідки.

Об'єктом дослідження виступає система фінансового моніторингу держави.

Предмет дослідження охоплює теоретичні засади та практичні механізми вдосконалення діяльності фінансової розвідки у сфері протидії нелегальним фінансовим операціям.

Методи дослідження. У процесі виконання кваліфікаційної роботи використовувалися наукові методи, зокрема: системний аналіз для структурування інформації та визначення логіки її викладення; метод узагальнення з метою виявлення загальних тенденцій у схемах легалізації коштів і розробки рекомендацій щодо взаємодії фінансової розвідки з правоохоронними органами; графічний метод для візуалізації даних у вигляді рисунків і схем; аналітичний метод для оцінки ефективності роботи національного підрозділу фінансової розвідки.

Наукова новизна одержаних результатів:

- розроблено теоретичне обґрунтування стратегії розвитку Держфінмоніторингу України як національного органу фінансової розвідки, що містить рекомендації щодо ключових напрямів його діяльності.

Основний зміст роботи. Перший розділ присвячений аналізу значення фінансової розвідки у протидії нелегальним фінансовим операціям. Розглянуто нормативно-правову базу, що регламентує її діяльність, а також детально описано організаційні особливості функціонування цього підрозділу.

У другому розділі досліджено типові схеми здійснення незаконних фінансових операцій у різних секторах економіки. Проведено детальний аналіз ефективності роботи національного підрозділу фінансової розвідки з урахуванням його основних напрямів діяльності.

У третьому розділі проаналізовано міжнародний досвід для забезпечення ефективного розвитку системи фінансового моніторингу в Україні. Окреслено ключові напрями подальшого розвитку національного підрозділу фінансової розвідки.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається з таких частин: анотація українською та англійською мовами, вступ, три основні розділи, висновки, список використаних джерел (41 найменування, загальним обсягом 5 сторінок). Загальний обсяг роботи – 63 сторінки, з яких 55 сторінок займає основний текст, що містить 1 таблицю і 14 рисунків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СФЕРИ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВОЇ РОЗВІДКИ В СИСТЕМІ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНИМ ФІНАНСОВИМ ОПЕРАЦІЯМ

1.1. Фінансова розвідка: сутність, характеристика та місце в системі протидії нелегальним фінансовим операціям

На сьогоднішній день в Україні незаконні фінансові операції досягли значного масштабу, що суттєво впливає на соціально-економічні та політичні процеси. Тіньова економічна діяльність створює додаткове навантаження на легальний сектор економіки, гальмуючи реалізацію соціально-економічних реформ, підвищення добробуту громадян, фінансову стабільність, розвиток держави та забезпечення її національної безпеки.

Представники нелегального бізнесу, проникаючи в різні галузі економіки, накопичують незаконно отримані доходи, які стають ресурсною базою для зміцнення матеріально-технічного забезпечення злочинних організацій. Це призводить до трансформації кримінальної діяльності у високорозвинену індустрію, яка набуває організованих форм як на національному, так і на транснаціональному рівнях.

Серйозною загрозою є здатність злочинних угруповань впливати на законні економічні процеси за допомогою незаконно отриманих коштів, використовуючи механізми підкупу, шантажу та лобіювання власних інтересів. Така діяльність насичує різні сфери суспільно-економічних відносин криміногенними елементами, що погіршує інвестиційний клімат і негативно впливає на економічний розвиток і безпеку країни.

У зв'язку з цим виникає необхідність у детальному дослідженні ролі фінансової розвідки, або фінансового моніторингу, як ефективного інструменту протидії відмиванню коштів, отриманих злочинним шляхом. Це

сприяє зменшенню рівня криміналізації економіки та підтриманню міжнародного авторитету держави.

Фінансова розвідка, або фінансовий моніторинг, передбачає аналіз і спостереження за фінансовими транзакціями та діяльністю учасників ринку для виявлення і попередження незаконних або підозрілих дій, таких як відмивання коштів, фінансування тероризму, шахрайські схеми та інші фінансові правопорушення. Вона включає збір, аналіз та підготовку звітності за фінансовими даними для забезпечення дотримання правових і регуляторних норм [2].

Сутність фінансової розвідки можна узагальнити так:

- виявлення підозрілих операцій: фінансова розвідка зосереджується на постійному моніторингу фінансових операцій і рахунків для виявлення незвичайних або сумнівних дій, які можуть свідчити про протиправну чи неетичну поведінку учасників фінансового ринку;
- дотримання законодавства: діяльність фінансової розвідки спрямована на забезпечення виконання законодавчих і нормативних вимог фізичними особами, компаніями та фінансовими установами;
- зниження ризиків: завдяки своєчасному виявленню потенційних загроз, фінансова розвідка мінімізує ризики, пов'язані з фінансовими злочинами;
- захист фінансової системи: моніторинг і реагування на підозрілі дії сприяють підтриманню безпеки та стабільності фінансових інституцій;
- підтримка законодавчих ініціатив: фінансова розвідка забезпечує владні органи необхідною інформацією та доказами для розслідування й притягнення до відповідальності осіб, причетних до фінансових злочинів [5].

Фінансова розвідка спрямована на виявлення та запобігання випадкам порушення норм фінансової діяльності. Під ненормативною фінансовою поведінкою розуміється недотримання правил проведення фінансових операцій та пов'язаних із ними процесів.

Термін "відмивання коштів" історично походить від одного з найперших способів легалізації доходів, отриманих незаконним шляхом. У 20–30-х роках ХХ століття в США, під час дії "сухого закону", злочинні угруповання, які заробляли на незаконній торгівлі алкоголем, приховували походження цих коштів, видаючи їх за прибутки від діяльності мережі пралень, що перебували під їхнім контролем [38, с.27].

Широкого поширення поняття "відмивання коштів" набуло під час політичного скандалу "Уотергейт" у 70-х роках ХХ століття в США. У юридичній практиці цей термін вперше був використаний у 1982 році під час судового розгляду справи про конфіскацію доходів, легалізованих через операції з прибутками від незаконного наркобізнесу, який мав місце в Колумбії [37].

Наприкінці 1960-х років з'явився новий напрям у дослідженнях злочинності – неоінституціоналізм, який розглядав злочинність як економічне явище. В його межах сформувалася окрема сфера досліджень, що отримала назву "економіка організованої злочинності". Згідно з результатами цих досліджень, розвиток організованої злочинності значною мірою обумовлений економічними чинниками. Основою цього явища є організація нелегальної економічної діяльності за участі фахівців з фінансового сектору та інших галузей економіки [18].

Існує багато підходів до трактування поняття «фінансова розвідка». Наприклад, Л. Мартюшева визначає її як безперервний процес збору, структурування та аналізу інформації про внутрішнє та зовнішнє середовище ділових партнерів компанії, що дозволяє оперативно ухвалювати оптимальні рішення для управління ризиками та усунення загроз [17]. Таким чином, фінансова розвідка є процесом цілеспрямованого отримання та аналізу інформації за допомогою спеціальних методів і засобів для зменшення ризиків та захисту фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

Згідно із Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню

тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» (далі Базовий Закон), фінансовий моніторинг являє собою сукупність заходів, які здійснюють суб'єкти фінансового моніторингу для запобігання та протидії зазначеним діям. Ці заходи охоплюють як державний фінансовий моніторинг (ДФМ), так і первинний фінансовий моніторинг (ПФМ) [28].

Фінансова розвідка сьогодні є важливою складовою глобальних зусиль у боротьбі з фінансовими злочинами та забезпеченні стабільності міжнародної фінансової системи. Вона базується на сучасних технологіях, аналізі великих масивів даних і міжнародній співпраці для виявлення та усунення нових загроз у фінансовій сфері.

Ця діяльність виступає дієвим інструментом захисту, підтримуючи уряди, фінансові організації та регулятори в забезпеченні безпеки фінансових систем і протидії незаконній фінансовій діяльності. Основними характеристиками фінансової розвідки як безпекової діяльності є такі аспекти:

- ідентифікація підозрілих операцій: системи фінансової розвідки створені для виявлення аномальних або сумнівних фінансових операцій. Вони аналізують індикатори, поведінкові моделі та інформацію про транзакції, щоб виявляти дії, які можуть бути пов'язані з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму чи іншими протиправними операціями. Виявлення таких дій на ранніх стадіях є критично важливим для запобігання їхньому використанню злочинцями;

- протидія відмиванню коштів: фінансова розвідка відіграє ключову роль у боротьбі з відмиванням коштів, яке передбачає приховування джерел незаконно отриманих доходів. Системи моніторингу дозволяють відстежувати фінансові потоки через різні канали та кордони, роблячи процес легалізації незаконних коштів значно складнішим;

- перекриття фінансування тероризму: одним із важливих завдань фінансової розвідки є виявлення та припинення фінансових потоків, що спрямовуються до терористичних груп. Завдяки цій діяльності органи влади можуть моніторити фінансову активність осіб і організацій, підозрюваних у

фінансуванні тероризму, та застосовувати відповідні заходи для припинення таких дій;

- забезпечення відповідності регуляторним вимогам – фінансові установи мають виконувати правила, що стосуються боротьби з відмиванням грошей та перевірки клієнтів. Фінансова розвідка сприяє цьому, перевіряючи особистість клієнтів і надаючи інформацію регуляторним органам про підозрілі операції.

- оцінка та мінімізація ризиків – фінансовий моніторинг дозволяє аналізувати та знижувати ризики, пов'язані з фінансовими злочинами. Виявлення слабких місць у фінансовій системі та розуміння нових загроз дозволяє вчасно коригувати стратегії безпеки для запобігання майбутнім атакам;

- міжнародний обмін інформацією та співпраця – численні ініціативи фінансової розвідки включають співпрацю між країнами та фінансовими установами для обміну даними. Така взаємодія сприяє покращенню безпеки, оскільки дозволяє обмінюватися інформацією щодо можливих загроз, фінансових потоків та організацій, що діють поза межами національних кордонів;

- посилення національної безпеки – фінансова розвідка є важливою складовою заходів національної безпеки. Вона допомагає відслідковувати фінансові операції осіб та груп, що займаються організованою злочинністю, корупцією та іншими видами діяльності, що становлять загрозу безпеці держави;

- інструмент для розслідувань – дані фінансової розвідки можуть слугувати доказами у розслідуваннях і судових процесах, допомагаючи правоохоронцям формувати справи проти осіб чи організацій, що займаються фінансовими злочинами;

- моніторинг виконання вимог – регулятори використовують фінансову розвідку для забезпечення того, щоб фінансові установи дотримувалися встановлених правил і законодавчих норм, що підтримують стабільність і

безпеку фінансової системи. Недотримання цих вимог може призвести до застосування санкцій та покарань [25; 35].

Отже, розповсюдження незаконних фінансових операцій створює загрозу стабільності економіки. Нелегальна фінансова діяльність охоплює процеси легалізації доходів, отриманих через злочинні дії. Для боротьби з такими явищами існують органи, як фінансова розвідка та фінансовий моніторинг, які виконують відповідні функції.

1.2. Особливості функціонування національного підрозділу фінансової розвідки

Державна служба фінансового моніторингу (далі - Держфінмоніторинг) було створено як один з підрозділів фінансової розвідки з метою боротьби з фінансовими злочинами, такими як відмивання грошей, здобутих незаконним шляхом, а також фінансування тероризму. Цей орган класифікується як адміністративна структура, що функціонує у галузі фінансової розвідки, свою роботу розпочав у 2002 році в складі Міністерства фінансів України., маючи статус Державного департаменту фінансового моніторингу. Починаючи з 2005 року, цей орган набув статусу центральної установи виконавчої влади. У 2006 році офіційно ухвалено його символіку указом Президента України під номером 526/2006 [27].

У вітчизняній системі фінансової розвідки функціонують два типи суб'єктів:

- суб'єкти державного фінмоніторингу (СДФМ), основним завданням яких є розробка нормативних актів і правил, за якими працюють інші учасники фінансової розвідки. Вони збирають дані від інших організацій, що займаються фінансовою розвідкою, і формують остаточні висновки та рішення.

- суб'єкти первинного фінмоніторингу (СПФМ), чия головна роль полягає у безпосередньому здійсненні фінансової розвідки відповідно до

встановлених законодавством норм і правил, використовуючи внутрішні стандарти для цієї діяльності. Ці суб'єкти повинні перебувати під особливим контролем державних органів, бути належно зареєстрованими і зобов'язані повідомляти про підозрілі транзакції та подавати відповідні звітні документи [26].

Основним завданням національного підрозділу фінансової розвідки є одержання від СПФМ даних про підозрілі фінансові транзакції, проведення їхнього аналізу, подальше узагальнення та передача матеріалів до розвідувальних і правоохоронних органів держави у разі виявлення підозр щодо ВК/ФТ.

Держфінмоніторинг активно розвиває ризик-орієнтований підхід для контролю та боротьби з фінансовими правопорушеннями. Головний акцент робиться на дотриманні методологічних стандартів для оцінки відповідності рекомендаціям FATF та аналізі ефективності роботи національної системи боротьби з фінансовими правопорушеннями.

Процес проведення Національної оцінки ризиків (НОР) ґрунтується на міжнародних нормах, зокрема рекомендаціях FATF щодо оцінки загроз відмивання грошей та фінансування тероризму, а також на міжнародних практиках у цій галузі.

НОР здійснюється відповідно до вимог законодавства України та спільних рішень уряду та Національного банку України. Головна мета цього процесу – своєчасне виявлення ризиків і загроз, оновлення даних про вразливі місця системи фінансового моніторингу, розробка ефективних стратегій протидії злочинним схемам, оперативне блокування незаконних фінансових потоків і забезпечення конфіскації злочинних доходів.

Процедура проведення НОР передбачає кілька основних етапів:

- підготовчий етап – збір та аналіз інформації;
- виявлення ризиків – ідентифікація загроз у різних секторах, включаючи державні органи, судову систему та податкові органи;
- аналіз ризиків – оцінка факторів, що впливають на рівень загроз;

- управління ризиками – розробка заходів щодо їх мінімізації та нейтралізації [15].

За підсумками проведеної (НОР), Держфінмоніторингом було визначено ключові загрози для національної системи фінансового моніторингу. Серед основних викликів виокремлюються: низький рівень доходів населення, наявність терористичних і сепаратистських проявів, зростання організованої злочинності, значна частка тіньової економіки та ухилення від сплати податків, високий рівень готівкового обігу, а також використання неприбуткових організацій для фінансування незаконної діяльності.

Для зменшення цих ризиків Кабінет Міністрів України затвердив низку заходів, зокрема:

- посилення міжнародного співробітництва Держфінмоніторингу з правоохоронними органами інших держав та міжнародними структурами для виявлення схем відмивання коштів і фінансових злочинів у зовнішньоекономічній діяльності;
- розширення співпраці між НАБУ та Держфінмоніторингом щодо обміну інформацією;
- збільшення використання безготівкових розрахунків у фінансових операціях;
- гармонізація українського законодавства з нормами ЄС, що регулюють порядок супроводу грошових переказів інформацією про їх походження.

Аналізуючи результати НОР і ефективність вжитих заходів, експерти MONEYVAL дійшли таких висновків:

- державні органи України добре розуміють ризики, пов'язані з корупцією, відмиванням коштів і фінансуванням тероризму, та здійснюють загальнодержавні кроки для їх подолання. Проте слабкими місцями залишаються транскордонні ризики, діяльність неприбуткових організацій та певних юридичних осіб;

- в Україні функціонують механізми національної координації для подолання виявлених загроз, однак їх рекомендовано вдосконалити шляхом розширення інформаційної бази та покращення якості статистичних даних;

- необхідно зосередити увагу на ризиках, пов'язаних із фіктивним підприємництвом, тіньовими фінансовими операціями та широким використанням готівки в господарській діяльності.

Ключовими загрозами для національної системи фінансового моніторингу є як зовнішні, так і внутрішні фактори.

До зовнішніх викликів належать:

- повномасштабна агресія РФ проти України, запровадження воєнного стану та тимчасова окупація частини території країни;

- втрата конкурентних переваг у зовнішній торгівлі через зниження виробництва експортно орієнтованої продукції;

- ускладнення логістики для постачання товарів закордонним партнерам, зокрема через блокування морських портів.

Серед внутрішніх проблем виділяються:

- значне падіння ВВП у більшості секторів економіки, спричинене війною;

- руйнування економічної інфраструктури та скорочення виробничих потужностей на тимчасово окупованих територіях [15].

Одним із ключових викликів для фінансової розвідки України є необхідність постійної адаптації до нових методів і технологій, зокрема цифрових, які використовуються у злочинних схемах та сприяють появі нових форм фінансової злочинності. Для ефективного виявлення таких загроз система фінансового моніторингу має бути оснащена сучасними технологічними інструментами та активно взаємодіяти з міжнародними партнерами для обміну інформацією [24; 33].

Фінансова розвідка відіграє ключову роль у гарантуванні національної безпеки, адже її діяльність спрямована на запобігання фінансуванню тероризму, боротьбу з організованою злочинністю та іншими загрозами

загальнодержавного масштабу. Таким чином, її функції охоплюють не лише протидію фінансовим злочинам, а й зміцнення безпекового середовища в країні.

Україна постійно працює над удосконаленням системи фінансової розвідки, підвищуючи її ефективність і забезпечуючи відповідність міжнародним стандартам. Важливим напрямом цієї діяльності є співпраця з громадськістю, а також підвищення рівня фінансової обізнаності населення щодо механізмів фінансового моніторингу та його ролі у забезпеченні безпеки держави.

Таким чином, в Україні діє система фінансової розвідки, яка відіграє важливу роль у виявленні та запобіганні фінансовим злочинам, відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. До неї залучені різні суб'єкти, включаючи банки, фінансові установи, страхові компанії, а також юридичні і фізичні осіб, що здійснюють фінансові операції. Вони зобов'язані повідомляти Державну службу фінансового моніторингу про транзакції, які можуть бути підозрілими.

Держфінмоніторинг аналізує отримані дані, ідентифікуючи операції, що можуть вказувати на фінансові правопорушення або нелегальні схеми фінансування. Україна активно співпрацює з міжнародними організаціями, зокрема з FATF та MONEYVAL, щоб відповідати світовим стандартам у сфері фінансового моніторингу та боротьби з фінансовими злочинами.

Особлива увага приділяється захисту персональних даних, які обробляються в межах моніторингових заходів. Держава постійно вдосконалює систему фінансового контролю, розширюючи перелік обов'язкових до звітування суб'єктів та впроваджуючи нові механізми для ефективного виявлення незаконних фінансових схем.

1.3. Правові засади запобігання нелегальним фінансовим операціям

В умовах сучасності проблема боротьби з легалізацією коштів, отриманих злочинним шляхом, є надзвичайно актуальною. Злочинці постійно

намагаються використовувати фінансову систему для відмивання незаконно здобутих коштів. Основним способом протидії відмиванню нелегальних доходів є створення та покращення законодавчих і нормативних актів.

Ключовим законодавчим актом у галузі моніторингу фінансових операцій є Базовий Закон.

Окрім нього, фінансовий моніторинг в Україні регулюється також іншими нормативно-правовими актами різного рівня.

Для виконання положень Резолюції Ради Безпеки ООН № 1373 від 28 вересня 2001 року, яка закликає держави до міжнародної співпраці у впровадженні ефективних заходів із запобігання фінансуванню тероризму та боротьби з ним, Україна 12 вересня 2002 року ратифікувала Міжнародну конвенцію про боротьбу з фінансуванням тероризму. Документ визначає механізми протидії злочинній діяльності, включаючи переслідування та притягнення до відповідальності осіб, причетних до фінансування терористичних організацій [7].

Офіційно заявлений курс України на євроінтеграцію має сприяти адаптації країни до стандартів європейської політики у боротьбі з відмиванням грошей. Підтримка цієї політики повинна сприяти покращенню інвестиційного іміджу України, а також зміцненню її позицій у міжнародних рейтингах економічної свободи, верховенства права, захисту прав власності та боротьби з корупцією. Це, в свою чергу, сприятиме поліпшенню інвестиційного клімату і стимулюватиме іноземних інвесторів до фінансування довгострокових проектів. Однак, протягом всього періоду незалежності України більшість іноземних інвестицій було лише формальними, оскільки в реальності відбувався лише повернення капіталу, виведеного раніше. Ризики легалізації коштів та фінансування тероризму значно зросли після 2014 року через загострення військового конфлікту на Сході України, складну соціально-політичну ситуацію в країні та повномасштабне вторгнення росії з 24 лютого 2022 року [20].

Найважливішими організаціями у цій сфері та цілями їх діяльності є: FATF – створена для оцінки результатів співпраці в галузі запобігання використанню фінансової системи для відмивання коштів, здобутих злочинним шляхом, а також для розгляду можливих додаткових превентивних заходів у цій області; Moneyval – займається взаємною оцінкою заходів протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму, здійснюючи незалежний аналіз боротьби з легалізацією кримінальних доходів; Базельський комітет – основною метою комітету є ефективний банківський нагляд, що охоплює різні питання, включаючи боротьбу з відмиванням коштів, а також перевірку наявності відповідних регламентів та інструкцій у банках; Вольфсберзька група – розробляє та підтримує 14 принципів боротьби з незаконними банківськими установами в приватному банківському секторі, регулюючи банківські кореспондентські відносини на міжнародному рівні; Європейська рада із системних ризиків – відповідає за макропруденційний нагляд за фінансовою системою ЄС, спрямований на запобігання чи зменшення системних ризиків для фінансової стабільності ЄС; Європейська система фінансового нагляду – займається узагальненням наглядових правил та розробкою технічних стандартів, інструкцій і роз'яснень, які використовуються національними регуляторами при прийнятті регуляторних рішень [20].

FATF відіграє ключову роль у формуванні правових засад фінансового моніторингу як на глобальному рівні, так і в Україні. Ця організація була створена у 1989 році з метою розробки міжнародних стандартів та їх подальшого впровадження в законодавствах країн-учасниць. У квітні 1990 року FATF представила 40 основних Рекомендацій – міжнародних стандартів, які згодом неодноразово оновлювалися та вдосконалювалися у 1996, 2001, 2003 і 2012 роках. Останні зміни до цих рекомендацій були внесені в листопаді 2023 року [22].

Попри значну кількість законодавчих актів, спрямованих на вдосконалення системи фінансового моніторингу в Україні, науковці

зазначають, що нормативно-правова база все ще має певні недоліки. Зокрема, існує проблема узгодженості між окремими законодавчими та нормативними документами. Крім того, в деяких актах йдеться лише про забезпечення національної безпеки, тоді як загальні принципи фінансового моніторингу як інструменту її гарантування залишаються недостатньо врегульованими [31, с.200].

З метою покращення механізмів інформаційної взаємодії між учасниками системи фінансового моніторингу, станом на 31 грудня 2023 року укладено угоди про співпрацю Держфінмоніторингу з 4 СДФМ, 26 державними органами та 28 іншими установами і організаціями. У 2023 році, для забезпечення відповідності вимогам чинного законодавства та удосконалення процесу обміну інформацією, Держфінмоніторинг вніс зміни та підписав шість міжвідомчих угод.

НБУ затвердив Положення про порядок організації виконання окремих вимог законодавства у сфері фінансового моніторингу, валютного нагляду, нагляду у сфері реалізації спеціальних економічних та інших обмежувальних заходів (санкцій) протягом дії воєнного стану, яке набуває чинності з 01.01.2025. У новому Положенні для банків та небанківських установ в умовах воєнного часу передбачено:

- використання спрощеної процедури підтвердження особи інвесторів ОВДП "Військові облігації";
- підвищення меж для використання спрощених способів дистанційного підтвердження особи та перевірки клієнтів (фізичних осіб);
- особливий механізм оновлення інформації про клієнтів у разі відсутності зв'язку з ними;
- порядок прийняття документів для ідентифікації фізичних осіб, якщо їхній термін дії сплив або відсутнє фото після досягнення 25 або 45 років;
- дозволено застосовувати пенсійне посвідчення як допоміжний документ для підтвердження особи під час відеоідентифікації в банку [7].

07.06.2024 ухвалено Положення за № 282, яке регламентує порядок здійснення фінансового моніторингу СПФМ, діяльність яких підлягає державному регулюванню та нагляду із боку Мінфіну. Цей документ встановлює основні вимоги щодо організації та здійснення первинного фінмоніторингу як безпосередньо суб'єктами, так і їхніми відокремленими підрозділами, зокрема:

- фахівцями з аудиту та організаціями, що здійснюють аудиторську діяльність;
- бухгалтерами та компаніями, які надають послуги з бухгалтерського обліку;
- організаціями, що надають послуги з податкового консультування;
- компаніями, які здійснюють консультативну та/або посередницьку діяльність у сфері операцій з нерухомістю;
- підприємствами, які здійснюють продаж виробів із дорогоцінних металів і каміння, а також самих дорогоцінних матеріалів за готівковий розрахунок;
- підприємствами, що здійснюють продаж культурних цінностей та/або надають посередницькі послуги у цій сфері;
- установами, які організовують лотереї та/або займаються діяльністю у сфері азартних ігор [7].

Протягом 2023 року тривала робота над удосконаленням нормативно-правових актів у сфері протидії відмивання злочинних доходів з урахуванням рекомендацій FATF та Європейської Комісії, наданих 17 червня 2022 року в контексті отримання Україною статусу країни-кандидата на вступ до ЄС.

Зокрема, Держфінмоніторинг долучився до підготовки законопроекту щодо змін до Базового Закону, який стосувався політично значущих осіб. Основна мета цього законопроекту – встановлення безстрокового статусу таких осіб. Крім того, Держфінмоніторинг запропонував коригування термінології відповідно до міжнародних стандартів, зокрема щодо визначення понять «особи, які виконують публічні функції в міжнародних організаціях»,

«іноземні публічні діячі» та «національні публічні діячі» відповідно до вимог 12-ї Рекомендації FATF та Директиви (ЄС) 2015/849. Закон був ухвалений 17 жовтня 2023 року під номером 3419-IX.

Крім того, Держфінмоніторинг взяв участь у розробці законопроекту, спрямованого на адаптацію українського законодавства до окремих стандартів FATF. Цей документ уточнює порядок застосування цільових фінансових санкцій, пов'язаних із фінансуванням тероризму, для всіх фізичних і юридичних осіб. Також у рамках цього законопроекту були запропоновані зміни, що передбачають імплементацію 6-ї та 7-ї Рекомендацій FATF, зокрема щодо впровадження механізму цільових фінансових санкцій. Наразі цей законопроект перебуває на розгляді у Верховній Раді України [8].

Держфінмоніторинг також направив до Комітету Верховної Ради України з питань правової політики свої пропозиції щодо доопрацювання законопроекту «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання нотаріальної діяльності». Зокрема, було запропоновано визначити Нотаріальну палату України єдиним регулятором для нотаріусів, відповідно до вимог 28-ї Рекомендації FATF [23].

Крім того, у межах своєї компетенції Держфінмоніторинг здійснював погодження проєктів НПА у галузі ПВК/ФТ/ФРЗМЗ відповідно до законодавчо визначених процедур. У 2023 році було погоджено 73 такі проєкти, з яких 56 – без зауважень, а ще 17 – із зауваженнями.

Окрім цього, до Міністерства фінансів України було направлено узагальнену інформацію щодо зауважень, які Держфінмоніторинг висловив до шести законопроектів, ініційованих народними депутатами. Це було зроблено з метою забезпечення відповідності законодавчих ініціатив міжнародним стандартам у сфері протидії відмиванню злочинних доходів.

Таким чином, в Україні створена чітка правова база для запобігання відмиванню нелегальних коштів, яка відповідає основним вимогам міжнародних організацій. Національне законодавство в цій сфері формується з урахуванням міжнародних стандартів і рекомендацій цих організацій.

Висновки до розділу 1

У період суспільно-політичної нестабільності та під час воєнного стану питання боротьби з легалізацією незаконних фінансових надходжень набувають особливої важливості. Саме нелегальні кошти часто стають джерелом фінансування сепаратистських рухів, незаконного обігу зброї, а також ведення гібридних і відкритих військових конфліктів.

Економічно розвинені держави розглядають боротьбу з відмиванням коштів як один із ключових інструментів у протидії організованій злочинності, тіньовій економіці, тероризму та сепаратизму. Фінансова розвідка є важливим елементом цього процесу, оскільки дозволяє виявляти та припиняти нелегальні фінансові потоки. Для ефективної реалізації заходів з протидії відмиванню коштів у різних країнах створюються спеціалізовані підрозділи фінансової розвідки. Фінансова розвідка являє собою організований процес збору, аналізу та обробки інформації з метою мінімізації загроз, що можуть впливати на фінансову безпеку підприємств та держави.

У міжнародній практиці одним із ключових напрямів діяльності фінансової розвідки є протидія відмиванню коштів, що перегукується із завданнями, які виконуються в рамках національного фінансового моніторингу. Наразі механізми боротьби з легалізацією незаконних доходів продовжують розвиватися як в Україні, так і в інших країнах світу. Водночас єдина, універсальна модель національної політики у цій сфері поки що не сформована.

Протягом останніх років система протидії легалізації незаконних доходів зазнавала постійних реформ, що здійснювалися в межах законодавчих ініціатив. На сьогодні в Україні діяльність у цій сфері регулюється низкою нормативно-правових актів, серед яких ключове місце займає Базовий Закон. Національне законодавство у сфері протидії відмиванню коштів розвивається з урахуванням міжнародних стандартів і рекомендацій.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ ПІДРОЗДІЛУ ФІНАНСОВОЇ РОЗВІДКИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ НЕЛЕГАЛЬНИМ ФІНАНСОВИМ ОПЕРАЦІЯМ

2.1. Типові схеми вчинення нелегальних фінансових операцій та методи їх виявлення

Злочини, пов'язані з відмиванням грошей, здійснюються не лише з метою використання отриманих коштів для економічної діяльності з метою отримання прибутку або задоволення особистих матеріальних потреб, але й для фінансування тероризму, нелегального обігу зброї, організації вбивств за замовленням, підтримки сепаратистських рухів та інших протиправних дій. Економічна злочинність в Україні постійно розвивається, зокрема через нові схеми відмивання коштів та фінансування тероризму. Серед проблем – масштабні зловживання бюджетними коштами, корупція, виведення капіталу за кордон, діяльність конвертаційних центрів, шахрайства, ухилення від податків і приховування реальних власників інвестиційних проектів, що вкладаються в найбільш прибуткові галузі. Розповсюдження тіньової економіки і посилення організованої злочинності значно загрожує економічній безпеці країни.

Дослідження типологій у сфері протидії відмиванню злочинних доходів спрямоване на підвищення ефективності заходів запобігання, а також прискорення реагування контролюючих органів на ознаки незаконних фінансових операцій. Аналіз особливостей схем відмивання коштів дає змогу виявити характерні методи легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, які застосовуються в сучасних умовах. Розглянемо типові приклади докладніше.

У процесі фінансового розслідування Держфінмоніторинг виявив схему, спрямовану на приховування джерел походження грошей, здобутих через

незаконну діяльність. Встановлено, що одна з посадових осіб Державного підприємства перевела великі суми готівки на поточні рахунки в двох різних фінансових установах. Потім ці кошти були перераховані як фінансова допомога компанії, яка має зв'язок із цією посадовою особою. Через певний час, компанія повернула ці кошти на рахунки посадової особи, після чого гроші були обготівковані. Для підтвердження законності походження цих коштів, посадова особа надала в різні банківські установи однакові документи (рис.2.1).

Рис.2.1. Легалізація коштів, отриманих посадовою особою державного підприємства через незаконні дії

Джерело: [1]

Під час фінансового розслідування виявлено схему привласнення коштів державних установ. Зокрема, державні установи перерахували кошти фізичній особі – підприємцю С, який мав ознаки фіктивної діяльності (заборгованість за податками, відмова банку в підтримці ділових відносин і блокування рахунків). Ці кошти були надані як оплата за комп'ютерну техніку. Отримані кошти фізична особа – підприємець С переказала на рахунки інших фізичних осіб – підприємців через низку дрібних операцій. У подальшому ці особи витратили кошти на особисті потреби та частково зняли їх готівкою. За даними

правоохоронних органів, посадові особи державних установ були причетні до змови з цими підприємцями, які передавали готівкові кошти вказаним посадовим особам (рис.2.2).

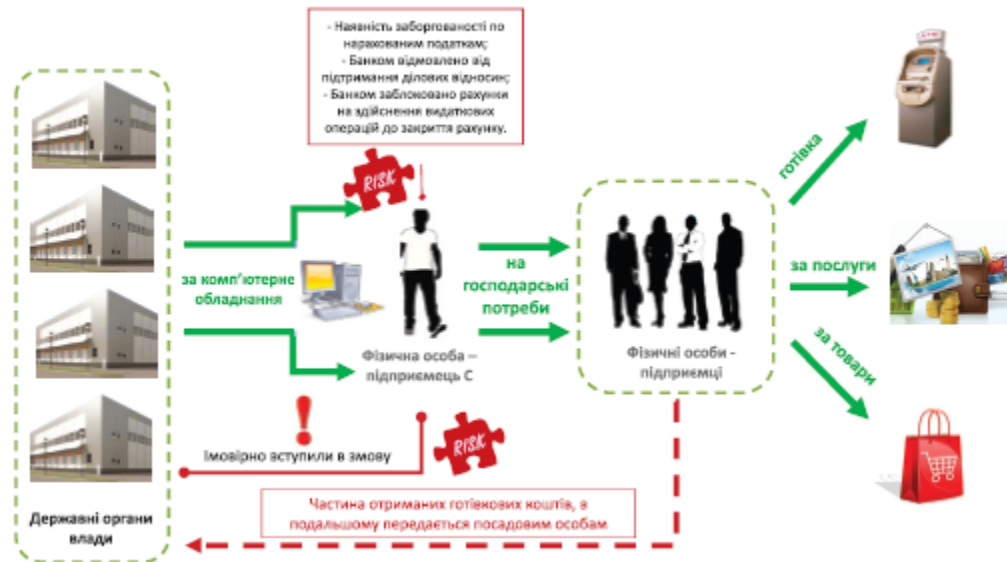

Рис.2.2. Легалізація коштів, одержаних через привласнення фінансових ресурсів державних установ

Джерело: [1]

Держфінмоніторингом виявлено схему функціонування організованої мережі, що надає незаконні послуги. У ході фінансового розслідування встановлено, що Підприємство А отримувало кошти від групи компаній як оплату за різні товари, після чого вся сума була спрямована на митне оформлення. Водночас у банку відсутні зовнішньоекономічні договори, а перерахування коштів за кордон Підприємством А не здійснювалося.

За інформацією Держмитслужби України, Підприємство А здійснювало оформлення вантажно-митних декларацій для імпортованих товарів широкого вжитку, які надходили від іноземних компаній, виробниками яких є підприємства, переважно розташовані в країнах Азії. Відсутність грошових переказів на користь іноземних постачальників свідчить про те, що розрахунки за товари проводяться за межами України, імовірно, коштами злочинного походження.

У подальшому імпортовані товари реалізуються через оптово-роздрібні торговельні мережі за готівку, не відображаючись у бухгалтерському та податковому обліку (рис.2.3).

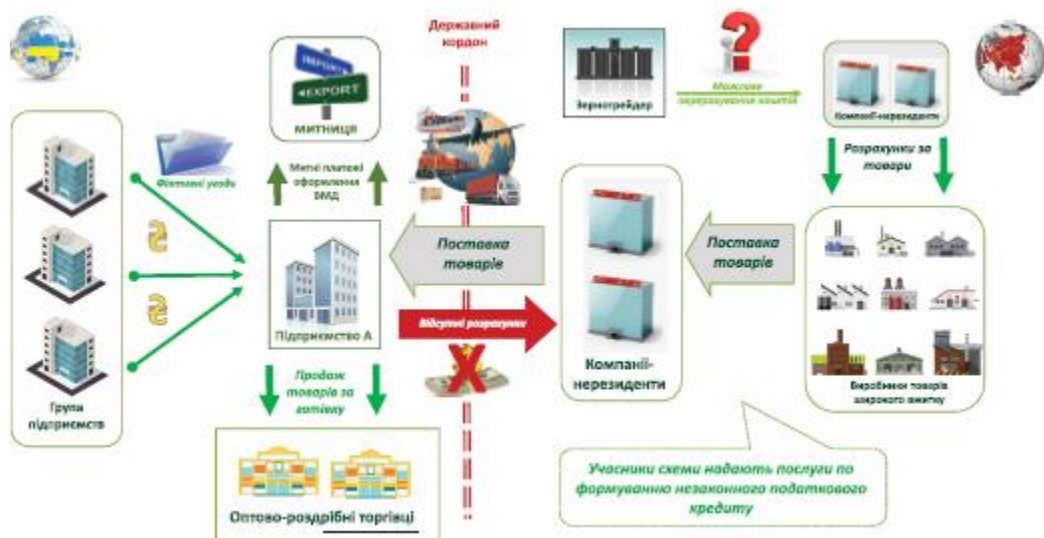

Рис.2.3. Легалізація незаконних доходів та ухилення від оподаткування через проведення незаконних імпорتنих операцій

Джерело: [1]

Держфінмоніторингом виявлено схему фінансування українських неприбуткових організацій російськими громадськими структурами, основною метою яких є просування та популяризація російських стандартів в Україні.

Фінансове розслідування встановило, що протягом кількох років російська громадська організація здійснювала перекази або намагалася перевести кошти у вигляді грантів, допомоги та пожертв на рахунки українських неприбуткових організацій, які переважно працюють у сфері освіти. Аналогічні перекази надходили й від інших громадських фондів, зареєстрованих у рф. Примітно, що засновниками цих російських фондів є центральні органи влади рф, зокрема міністерства, а їхніми керівниками – високопосадовці, які внесені до санкційних списків РНБО України.

Надалі отримані кошти українські неприбуткові організації спрямовували на оплату послуг юридичних і фізичних осіб для друку видань,

призначених для розповсюдження в навчальних закладах, а також на проведення масових освітніх заходів. Тематика цих заходів свідчить про їхню роль у гібридній війні, спрямованій на поширення проросійської інформаційної пропаганди (рис.2.4).

Рис.2.4. Залучення громадських організацій як інструменту фінансування сепаратистської діяльності

Джерело: [1]

Держфінмоніторингом виявлено схему підробки правочинів, пов'язану з операціями купівлі-продажу облігацій внутрішньої державної позики, після чого кошти зараховувалися на рахунок фізичної особи.

З'ясовано, що ця особа разом із підконтрольними їй компаніями відкрила рахунки в кількох банках. Одне з підприємств (Підприємство А) надало їй позику, після чого вона внесла готівкові кошти та перерахувала їх на рахунок Підприємства Б як статутний внесок. Підприємство Б, своєю чергою, повернуло ці кошти назад на її рахунок у вигляді гарантійного внеску за договором купівлі-продажу ОВДП. При цьому сума операцій значно перевищувала її офіційно задекларовані доходи. За такою ж схемою аналогічні

фінансові операції на великі суми були здійснені в різних банках за участю інших компаній.

Згодом фізична особа надала до банку додаткову угоду про розірвання договору купівлі-продажу ОВДП та намагалася повернути кошти на рахунок Підприємства Б, проте банківська установа відмовила у проведенні транзакції. Джерелом фінансування для цієї угоди стали кошти, отримані від реалізації акцій Підприємству Д.

Було створено систему повторюваних фінансових операцій, призначену для маскування нелегального походження коштів і їх подальшого зарахування на рахунок приватної особи (рис.2.5).

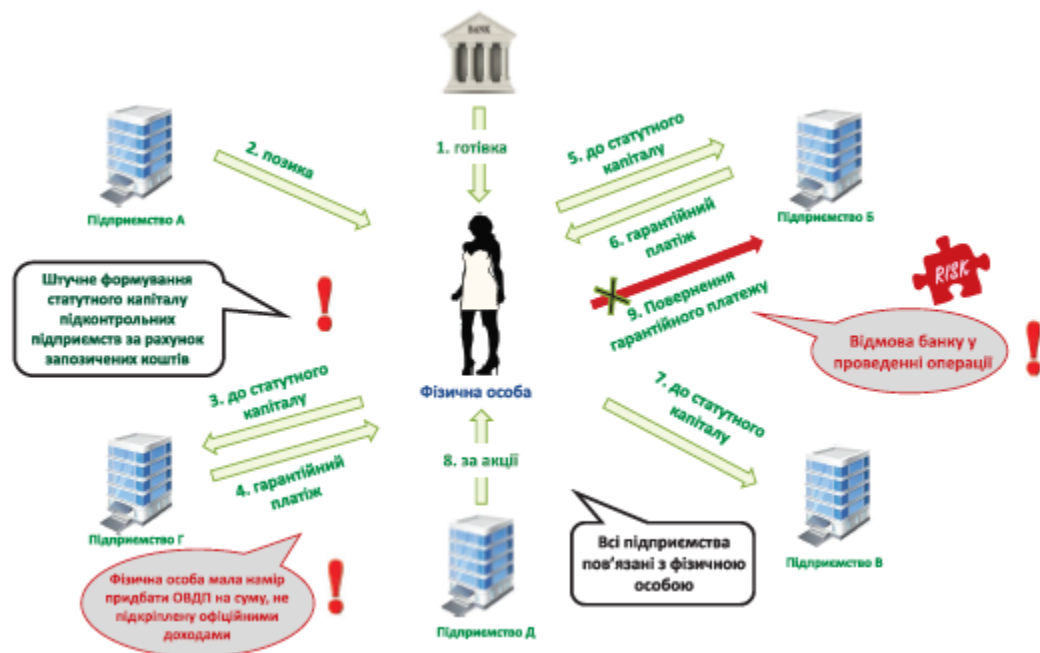

Рис.2.5. Підробка правочинів для замаскування або приховування нелегального походження фінансових ресурсів

Джерело: [1]

Держфінмоніторинг, на основі даних, отриманих від банківської установи, виявив фінансові операції, здійснені через рахунки та платіжні картки групи фізичних осіб, які можуть бути пов'язані з незаконним продажем зброї та комплектуючих із тимчасово окупованих територій.

У процесі фінансового розслідування з'ясувалося, що на картковий рахунок громадянина А, якого підозрюють у ймовірній причетності до торгівлі

зброєю з окупованих територій, надходили безготівкові перекази, зокрема через різні онлайн-платіжні сервіси. Отримані кошти того ж дня перераховувалися на платіжні картки інших фізичних осіб, які проживають на тимчасово окупованій території. Зокрема, частина коштів була спрямована фізичній особі Б, яка фігурує у кримінальному провадженні за статтею 110 Кримінального кодексу України, що передбачає відповідальність за фінансування дій, спрямованих на насильницьку зміну конституційного ладу, захоплення державної влади чи зміну державних кордонів.

У подальшому отримані кошти використовувалися зазначеною групою осіб для поповнення рахунків інших людей, оплати великої кількості мобільних номерів, придбання товарів та послуг, а також зняття готівки. Варто зазначити, що жодна з цих осіб не зареєстрована як суб'єкт підприємницької діяльності, не має офіційних доходів чи задекларованих прибутків, а також не сплачувала податки (рис.2.6).

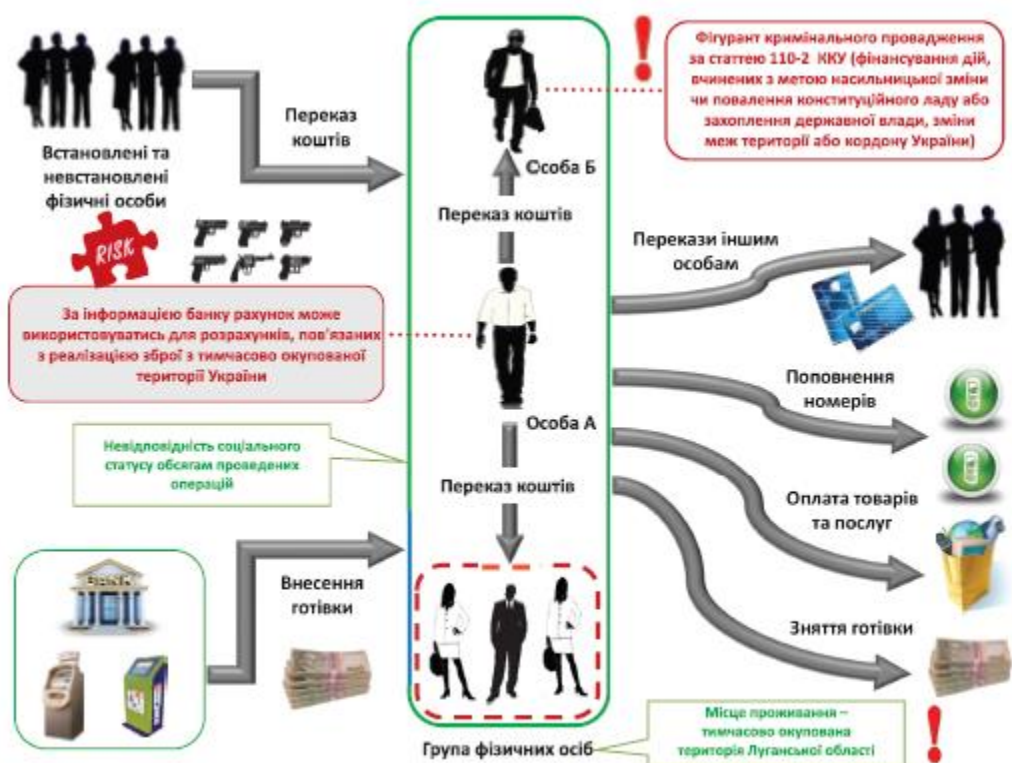

Рис.2.6. Організація механізму легалізації коштів, отриманих від незаконного збуту зброї та її комплектуючих

Джерело: [1]

Держфінмоніторинг, на основі даних, отриманих від іноземного підрозділу фінансової розвідки, виявив схему шахрайського заволодіння коштами іноземних компаній. У результаті хакерської атаки фінансові ресурси компанії-нерезидента А були переведені на рахунок компанії Ю в банку 1. При цьому по рахунку клієнта спостерігалася нетипова транзитна активність — отримані валютні кошти після продажу майже одразу перераховувалися на рахунки групи компаній у різних банках.

Банк встановив відносини з компанією Ю менш ніж три місяці тому, проте зв'язатися з нею за вказаними контактами не вдалося. Крім того, на рахунок компанії Ю в банку 2 надійшли валютні перекази від компанії-нерезидента Б. Водночас іноземний банк направив запит щодо можливих шахрайських дій з боку цієї компанії. Отримані кошти згодом були переведені на рахунки групи компаній, що мають ознаки фіктивності, деякі з яких уже фігурують у кримінальних провадженнях (рис.2.7).

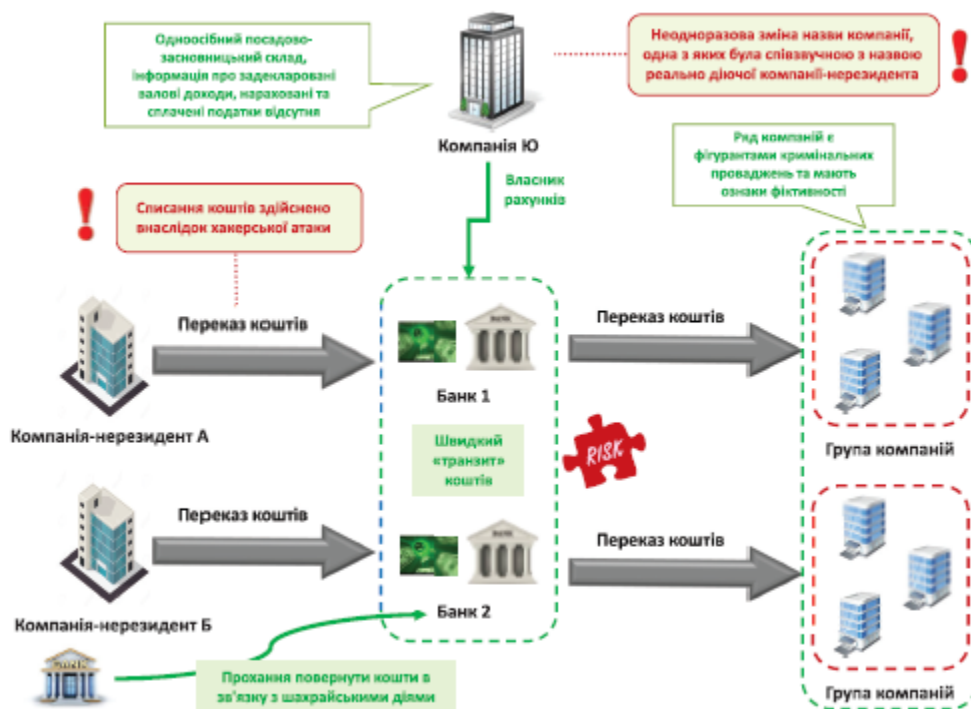

Рис.2.7. Шахрайське привласнення фінансових активів іноземних компаній шляхом кібератаки

Джерело: [1]

Також встановлено, що компанія Ю неодноразово змінювала свою назву, одна з яких була схожа на назву реальної компанії-нерезидента. Вона має єдиного засновника та посадову особу, а інформація про її задекларовані доходи, сплачені податки та фінансову діяльність відсутня.

Результати здійсненого типологічного аналізу вказують на зростання активності у сферах шахрайства, кіберзлочинності та незаконного заволодіння державними коштами. Збільшення кількості дистанційних фінансових операцій спричинило підвищений інтерес до використання онлайн-торгових платформ, віртуальних платіжних інструментів, а також до проведення фінансових транзакцій поза офіційною фінансовою системою країни.

Основні вразливості пов'язані з обмеженим або майже відсутнім контролем фінансових операцій, серед яких: складнощі у виявленні осіб, що надають фінансові послуги поза регульованими структурами, низький рівень обізнаності громадян щодо безпечного використання онлайн-сервісів, їхня довірливість та недосвідченість, а також активне застосування новітніх технологій і нестабільність ринку цифрових активів.

2.2. Аналіз результативності діяльності підрозділу фінансової розвідки в системі протидії нелегальним фінансовим операціям

Ключовим завданням підрозділу фінансової розвідки є обробка даних щодо фінансових операцій. Згідно із діючим законодавством, СПФМ передають до Держфінмоніторингу інформацію про операції, що перевищують порогові значення, а також підозрілі фінансові операції. За 2019-2023 рр. динаміка подання інформації суттєво зменшилась. Якщо протягом 2019 року було надіслано 11 462 494 повідомлення, з яких зареєстрованих 11 437 374, то протягом 2023 року було надіслано 1 432 684 повідомлень, і з цих повідомлень було зареєстровано 1 429 594 (рис.2.8).

Варто зазначити, що у 2023 році Держфінмоніторинг зареєстрував на 21,2% більше повідомлень про фінансові операції, ніж у 2022 році.

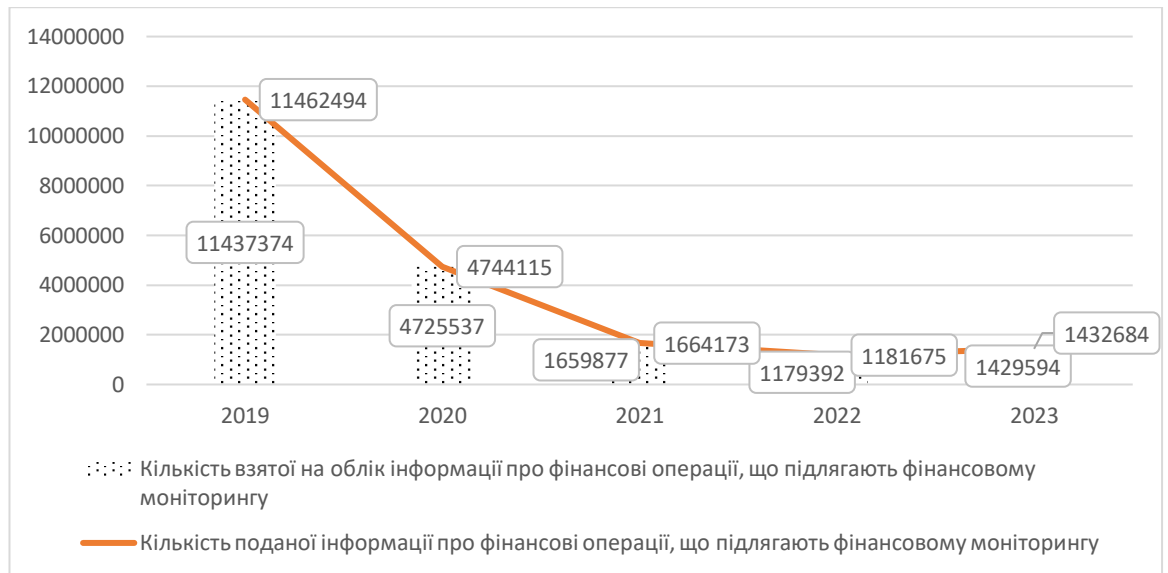

Рис.2.8. Динаміка подання інформації щодо фінансових операцій у період 2019–2023 рр., од.

Джерело: складено за даними джерел [8-12]

Структура повідомлень про фінансові операції, що підлягають моніторингу, взятих на облік Держфінмоніторингом у 2019-2023 рр., виглядає наступним чином (рис.2.9).

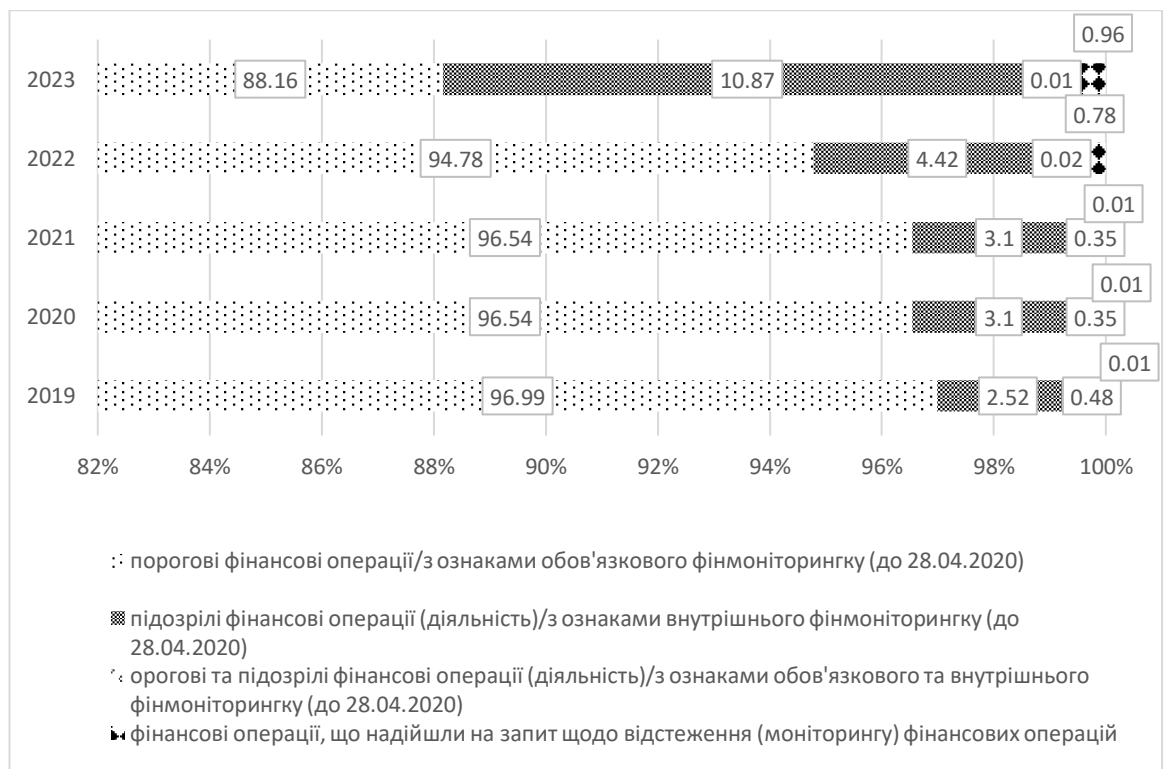

Рис.2.9. Структура фінансових операцій, які підпадають під фінмоніторинг та взяті на облік Держфінмоніторингом у 2019-2023 рр., %

Джерело: складено за даними джерел [8-12]

За 2023 рік порогові фінансові операції склали 88,16%, а підозрілі 10,87%.

Найчастіше у процесі звітування в рамках СПФМ беруть участь банки, які надсилають основну частину повідомлень про фінансові операції, що підлягають контролю з боку фінансового моніторингу (рис.2.10).

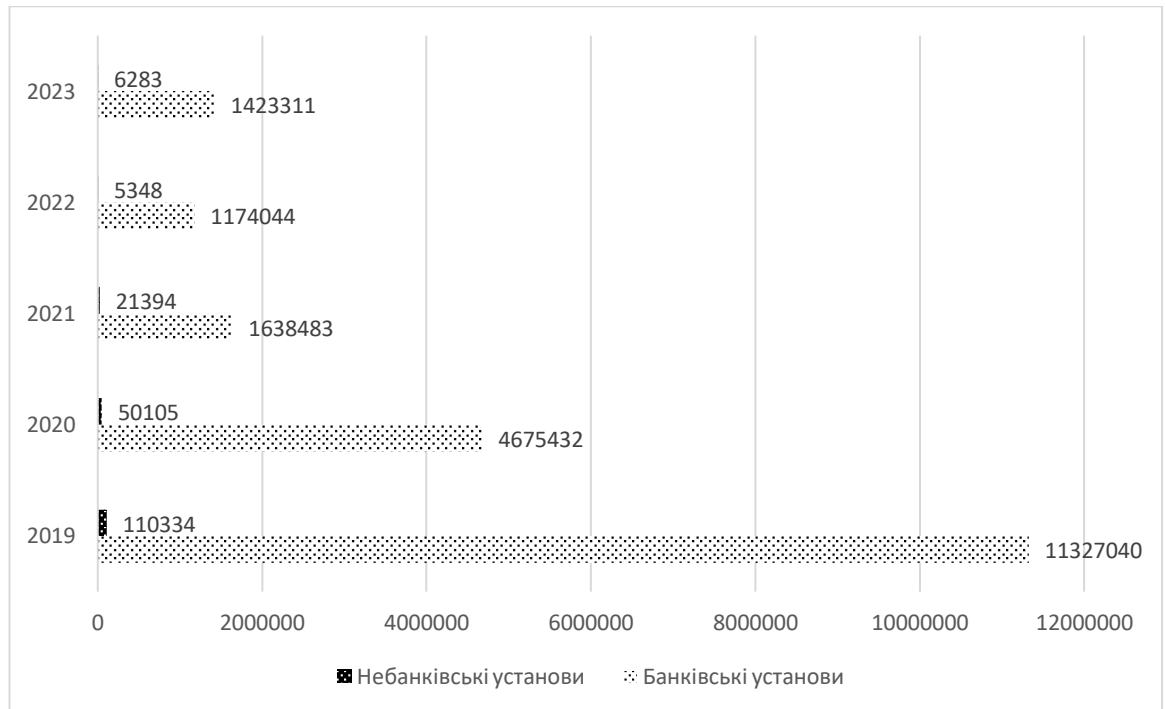

Рис.2.10. Динаміка кількості повідомлень про фінансові операції, зареєстрованих Держфінмоніторингом та отриманих від банків і небанківських установ у період з 2019 по 2023 роки, од.

Джерело: складено за даними джерел [8-12]

У 2023 році банки передали Держфінмоніторингу 99,6% від загальної кількості повідомлень про фінансові операції, що підлягали контролю.

Щодо небанківських установ, 90,4% усіх зареєстрованих Держфінмоніторингом повідомлень у цьому секторі надійшли в електронному форматі. Найактивнішими серед таких установ виявилися учасники ринку капіталу та організованих товарних ринків, частка їхніх повідомлень склала 44,62% від загального обсягу фінансових операцій, зафіксованих у небанківському секторі за 2023 рік (рис.2.11).

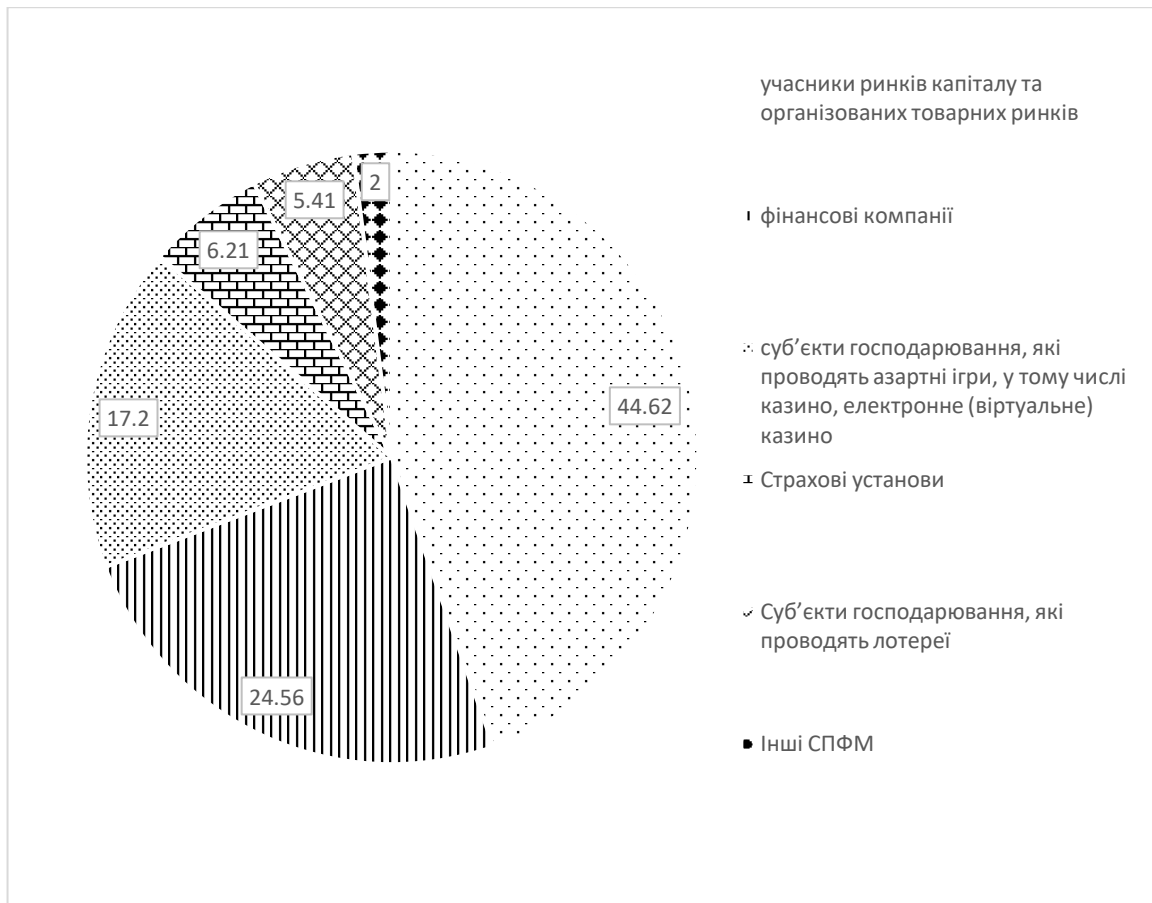

Рис.2.11. Частка повідомлень щодо фінансових операцій, отриманих від небанківських установ та зареєстрованих Держфінмоніторингом у 2023 році, у загальному обсязі таких повідомлень, %

Джерело: складено за даними джерела [8]

Держфінмоніторинг у межах своїх повноважень постійно здійснює збір, обробку та аналіз даних про фінансові операції, що підлягають моніторингу. Держфінмоніторинг здійснює всебічний аналіз отриманих даних для виявлення сумнівних фінансових операцій як у державному, так і в комерційному секторі економіки, залучаючи до цього фінансових і нефінансових посередників.

Усі повідомлення, що надходять до сховища Держфінмоніторингу, класифікуються за рівнем ризику та проходять детальний аналіз з урахуванням усіх доступних даних. На основі цього аналізу формуються досьє для подальших фінансових розслідувань.

Слід зазначити, що після набуття чинності оновленим Базовим Законом було впроваджено систему РОП та кейсове звітування під час подання СПФМ повідомлень про підозрілі фінансові операції. Протягом 2023 року Держфінмоніторинг отримав від СПФМ 98 535 кейсових повідомлень про підозрілі фінансові операції (діяльність), які відповідали визначеним критеріям підозри. У 2022 році цей показник становив 38 121 повідомлення.

За підсумками проведеного аналізу було сформовано 6 785 досьє (рис.2.12). У порівнянні з 2022 роком кількість сформованих досьє зросла більш ніж на 35%, що еквівалентно збільшенню на 1 769 досьє.

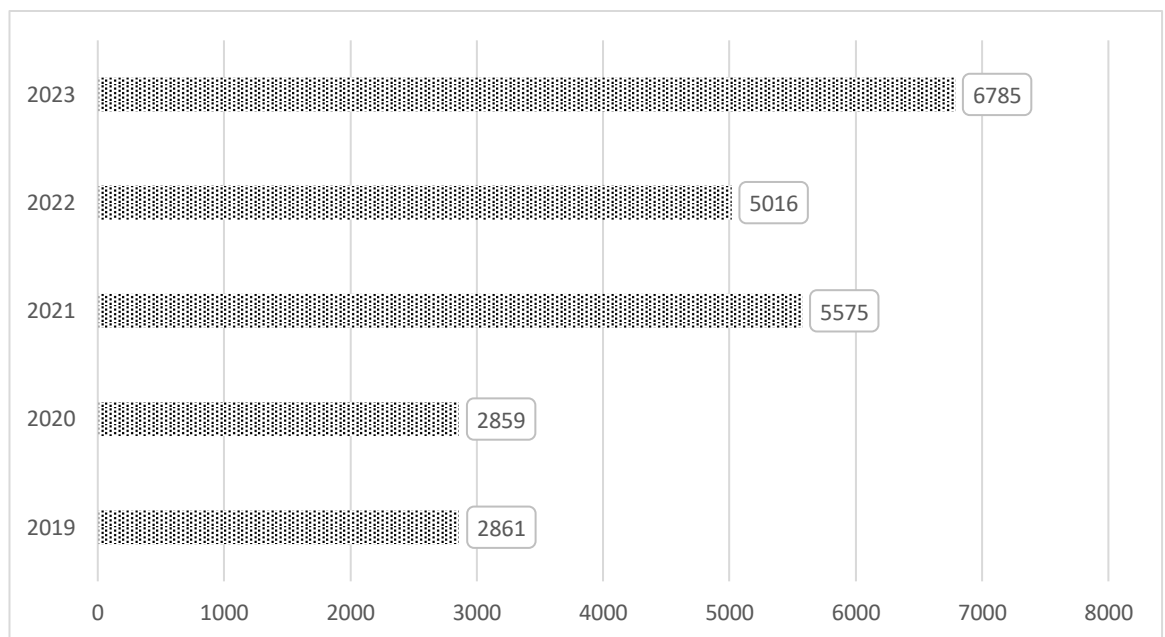

Рис.2.12. Динаміка створення досьє у 2019–2023 рр., од.

Джерело: складено за даними джерел [8-12]

Досьє проходить аналіз для встановлення можливого зв'язку фінансових операцій з ВК/ФТ/ФРЗМЗ або іншими правопорушеннями, передбаченими Кримінальним кодексом України. Держфінмоніторинг проводить оцінку фінансових операцій із застосуванням ризик-орієнтованого підходу, враховуючи міжнародні практики протидії ВК/ФТ/ФРЗМЗ.

У 2023 році Держфінмоніторинг передав правоохоронним органам 114 матеріалів, з яких 88 – узагальнені, а 26 – додаткові узагальнені. Вони стосувалися випадків шахрайського заволодіння грошима фізичних та

юридичних осіб. Загальний обсяг фінансових операцій, що можуть мати зв'язок із відмиванням коштів або кримінальними правопорушеннями, сягнув 0,6 млрд. гривень.

Шахрайські схеми включали:

- застосування методів соціальної інженерії, зокрема телефонного шахрайства (вішингу), спрямованого на виманювання даних банківських карток чи іншої конфіденційної інформації, а також примушування до переказу грошей на рахунки зловмисників;

- використання комп'ютерних технологій, систем віддаленого керування рахунками («Інтернет-Клієнт-Банк»), мобільного банкінгу та електронних платіжних платформ;

- поширення в Інтернеті та через месенджер Telegram фейкових оголошень про збір коштів нібито на потреби Збройних Сил України;

- організація працевлаштування за кордоном для великої кількості осіб, а також допомога у нелегальному перетині державного кордону чоловіками призовного віку під час дії воєнного стану;

- використання громадських та благодійних організацій для отримання донорської допомоги, зокрема призначеної дітям із захворюваннями та малозабезпеченим сім'ям, із подальшим привласненням коштів для особистих потреб;

- незаконне проникнення в телекомунікаційні мережі та використання персональних даних шляхом несанкціонованого перевипуску SIM-карток без відома власника для оформлення онлайн-кредитів;

- викрадення та використання чужих облікових записів у соціальних мережах під приводом збору коштів на підтримку Збройних Сил України, медичне лікування тощо;

- використання фальшивих платіжних та особистих документів для надання їх банківським установам з метою проведення незаконних фінансових операцій [8].

Спеціальна комісія Держфінмоніторингу, що займається аналізом узагальнених та додаткових узагальнених матеріалів, підготовлених для передачі правоохоронним і розвідувальним структурам, ухвалює рішення про їх направлення за наявності достатніх підстав.

У 2023 році Держфінмоніторинг передав до правоохоронних органів 1 122 матеріали, з яких 608 – узагальнені, а 514 – додаткові узагальнені. Зокрема, ці матеріали було спрямовано до (рис.2.13):

- СБУ – 348 матеріалів (194 узагальнених та 154 додаткових),
- НПУ – 278 матеріалів (212 узагальнених та 66 додаткових),
- НАБУ – 167 матеріалів (47 узагальнених та 120 додаткових),
- БЕБ – 119 матеріалів (71 узагальнений та 48 додаткових),
- ДБР – 109 матеріалів (54 узагальнених та 55 додаткових),
- органів прокуратури – 101 матеріал (30 узагальнених та 71 додатковий).

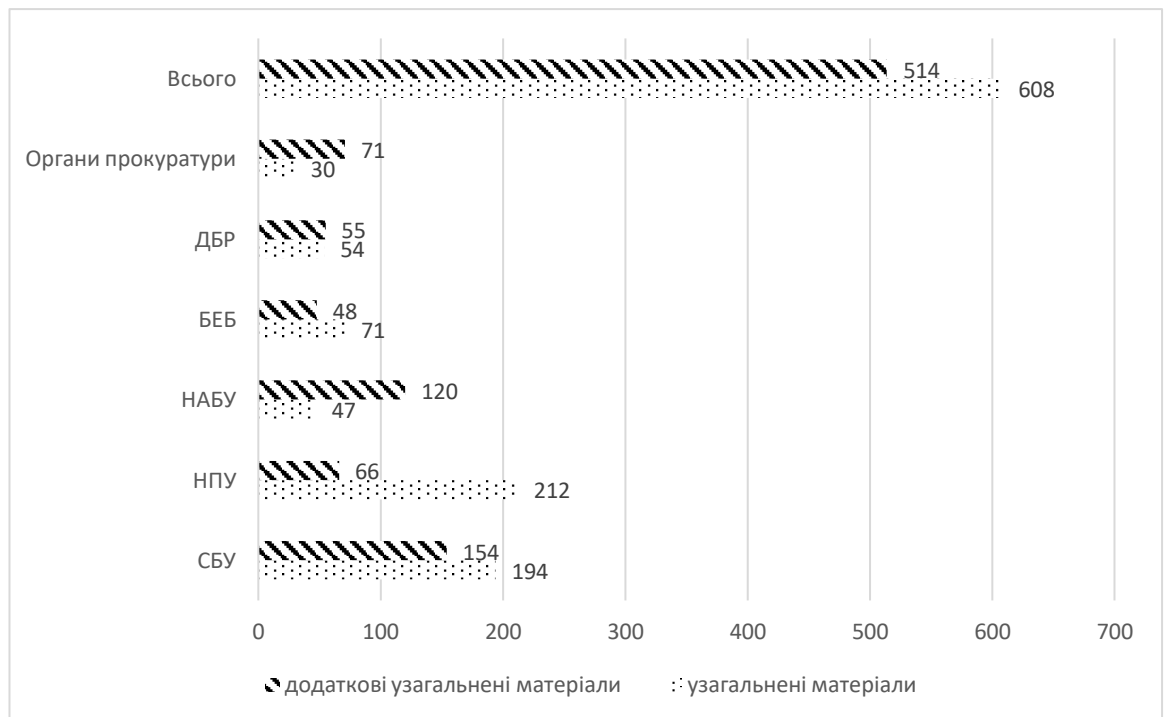

Рис.2.13. Кількість направлених до правоохоронних органів узагальнених та додаткових узагальнених матеріалів у 2023 році, од.

Джерело: складено за даними джерела [8]

Загальна сума фінансових операцій, що можуть бути пов'язані з відмиванням грошей чи іншими злочинами, склала 102,1 млрд грн, з яких:

- 89,0 млрд. грн. – підозри у відмиванні коштів,
- 12,4 млрд. грн. – потенційно пов'язані з кримінальними правопорушеннями,
- 0,7 млрд. грн. – можливе фінансування тероризму.

У 2023 році Держфінмоніторинг налагодив співпрацю та обмін інформацією з відповідними органами інших держав і міжнародними структурами. Взаємодія здійснювалася з 89 підрозділами фінансової розвідки (ПФР).

Протягом року було направлено 824 запити до 73 іноземних ПФР і отримано 944 відповіді від 72 таких установ. Крім того, Держфінмоніторинг отримав 298 запитів від 45 ПФР інших держав і надав 479 відповідей 55 іноземним підрозділам фінансової розвідки (рис.2.14).

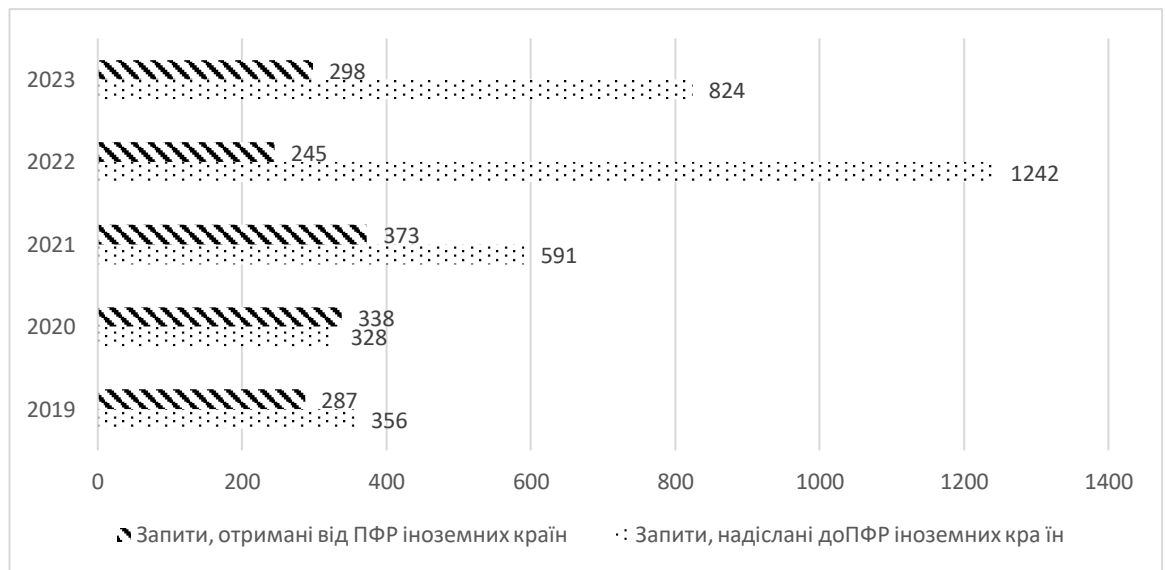

Рис.2.14. Динаміка кількості направлених і отриманих запитів у 2019-2023 рр., од.

Джерело: складено за даними джерел [8-12]

Отже, національний підрозділ фінансової розвідки виконує вагомую функцію у фінансовій системі країни та сприяє посиленню протидії злочинним схемам.

Висновки до розділу 2

Одним із ключових завдань Держфінмоніторингу є проведення Національної оцінки ризиків та аналіз схем відмивання коштів. На основі дослідження злочинних механізмів і правопорушень визначаються характерні моделі та методи, які використовують правопорушники.

Важливе місце в діяльності фінансової розвідки займає також інформаційно-роз'яснювальна та профілактична робота, що спрямована на запобігання таким злочинам у майбутньому. Щороку Держфінмоніторинг проводить тематичні аналітичні дослідження та доводить їх результати до відома суспільства.

Такі заходи допомагають СПФМ краще розуміти ризики, пов'язані з відмиванням коштів, та розробляти ефективні запобіжні стратегії для їх мінімізації.

Результативність заходів з протидії відмиванню коштів значною мірою залежить від належної організації роботи фінансової розвідки. Держфінмоніторинг України, як національний орган фінансової розвідки, здійснює діяльність у кількох ключових напрямках, зокрема: забезпечує збір і обробку даних про фінансові операції, отриманих від СПФМ; аналізує цю інформацію та проводить фінансові розслідування; підтримує функціонування єдиної інформаційної системи у сфері протидії відмиванню коштів; удосконалює нормативно-правову базу; координує міжвідомчу взаємодію у сфері ПВК/ФТ; організовує навчання та підвищення кваліфікації спеціалістів з фінансового моніторингу; бере активну участь у міжнародному співробітництві. Аналіз діяльності Держфінмоніторингу свідчить про підвищення ефективності його роботи за всіма зазначеними напрямками.

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДРОЗДІЛУ ФІНАНСОВОЇ РОЗВІДКИ В СИСТЕМІ БОРОТЬБИ З НЕЛЕГАЛЬНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОПЕРАЦІЯМИ

3.1. Впровадження міжнародного досвіду у роботу національного підрозділу фінансової розвідки

Україна постійно вдосконалює механізми фінансової розвідки, прагнучи підвищити її результативність та адаптувати до міжнародних стандартів. Важливим аспектом цього процесу є активна взаємодія з громадськістю та підвищення рівня інформованості населення щодо фінансового моніторингу та його ролі у забезпеченні національної безпеки.

Світові лідери мають значний досвід у боротьбі з фінансовими злочинами та розбудові ефективних систем фінансової розвідки. З огляду на це, у межах нашого дослідження доцільно проаналізувати міжнародний досвід, здійснити порівняльний аналіз підходів до фінансової розвідки в різних країнах і виокремити найефективніші практики для їх подальшого впровадження в Україні.

Проведемо порівняльний аналіз моделей фінансової розвідки в різних країнах, а ключові результати цього аналізу буде відображено в таблиці 3.1.

Загалом, порівнюючи організаційну структуру фінансової розвідки в різних країнах, можна зробити висновок, що це є важливим та необхідним інструментом для боротьби з фінансовими правопорушеннями. Досвід провідних країн значно відрізняється від національних підходів до створення системи фінансової розвідки. Однак підрозділ фінансової розвідки України активно співпрацює з аналогічними структурами за кордоном, маючи низку угод про взаємодію.

Вивчення міжнародного досвіду є критично важливим для ефективного розвитку системи фінансового моніторингу в Україні. Аналіз країн, які

отримали позитивну міжнародну оцінку щодо виявлення, оцінки та розуміння національних ризиків, дозволяє застосувати їхні передові практики, а також врахувати можливі недоліки для покращення та зміцнення роботи органів фінансової розвідки в Україні.

Таблиця 3.1

Порівняльний аналіз зарубіжних моделей фінансової розвідки

Країна	Найменування підрозділу фінансової розвідки	Характерні риси моделі
США	Державне агентство з протидії фінансовим злочинам (FinCEN)	Основи правової системи, характерні для англосаксонської моделі; детальне нормативне регулювання; активний розвиток фінансового сектора; значна відкритість банківської сфери в інформаційному аспекті; ефективна координація між державними установами та відомствами; FinCEN передає наглядовим органам банківського сектору дані про фінансові транзакції та повідомлення, отримані відповідно до укладених угод про співпрацю.
Канада	Центр аналізу фінансових транзакцій та звітності (FINTRAC)	Різноманітність джерел даних; у процесі фінансового моніторингу FINTRAC використовує такі основні потоки інформації: добровільно надані відомості, звіти про підозрілі транзакції, спеціалізовані аналітичні матеріали, відкриті джерела та запити від підрозділів фінансової розвідки.
Великобританія	Служба внутрішніх доходів (NCIS/ECU)	Боротьба з відмиванням коштів, фінансуванням терористичної діяльності, правопорушеннями в гральному секторі та випадками шахрайства. Законодавство Великої Британії не дозволяє передавати дані про податкові злочини іноземним державам.
Іспанія	CITCO	Підрозділ відповідає за розробку тактичних і стратегічних заходів боротьби з відмиванням коштів в Іспанії. Він встановлює принципи координації роботи правоохоронних органів у цій сфері та створює методику оцінки ризиків використання фінансових операцій для незаконної легалізації доходів. Для вдосконалення підходів до аналізу підозрілих транзакцій враховуються рекомендації консультативних учасників фінансового моніторингу, зокрема банківських асоціацій, конфедерації ощадних банків, об'єднань агентів з нерухомості, професійних спілок юристів і нотаріусів, а також інституту бухгалтерського обліку та аудиту.

Продовження таблиці 3.1

Франція	Управління розвідки та протидії підпільним фінансовим схемам (TRACFIN)	Функціонує за адміністративною моделлю фінансового моніторингу, що поєднує традиційний континентальний підхід із більш гнучкими регуляторними підходами. Відсутні законодавчо встановлені вимоги щодо обов'язкового розкриття інформації про фінансові операції, що перевищують певний ліміт. Аналіз транзакцій на предмет підозрілості ґрунтується на обґрунтованій підозрі щодо можливого відмивання коштів.
Італія	UIC (SAR)	Законодавство країни зобов'язує банки та фінансових посередників вести детальний облік усіх валютних операцій клієнтів-резидентів. В Італії основну частину повідомлень про фінансові транзакції подають саме банки. Для підвищення ефективності фінансового моніторингу та мінімізації бюрократичних процедур у країні впроваджено автоматизовану систему контролю. UIC (SAR) зобов'язує банки та фінансові організації передавати комплекс фінансових і нефінансових даних про комерційну активність клієнтів з метою ідентифікації нетипових або підозрілих транзакцій.
Бельгія	CTIF-CFI	Виступає координаційним центром, який забезпечує ефективну співпрацю між державними та приватними структурами, що займаються протидією відмиванню коштів і фінансуванню тероризму в Бельгії. Проводить аналіз різних документів з метою виявлення типових схем і методів, що застосовуються для незаконної легалізації доходів. Для оцінки ефективності роботи CTIF-CFI здійснюється незалежний зовнішній аудит ризиків і тенденцій у сфері відмивання коштів у країні.
Австралія	AUSTRAC	Фінансовий моніторинг охоплює не лише заходи з протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму, а й контроль за ухиленням від сплати податків. AUSTRAC вимагає звітувати з певних категорій фінансових операцій, зокрема грошові перекази готівкою, що перевищують 10 000 австралійських доларів, сумнівні фінансові дії та будь-які трансакції за кордон. Регуляторні норми також поширюються на трансакції з цифровими валютами.

У цьому дослідженні ми зосередимо увагу на досвіді проведення національної оцінки ризиків, пов'язаних із відмиванням грошей та фінансуванням тероризму. Великобританія є єдиною країною, яка отримала найвищий рейтинг та провела три національні оцінки ризиків у сфері відмивання грошей та фінансування тероризму (ВК/ФТ). Третя національна оцінка ризиків Великобританії (2020 рік), ґрунтується на глибокому розумінні загроз ВК/ФТ та створює основу для уряду та приватного сектору у вирішенні цієї проблеми, оцінюючи необхідні кроки для захисту громадян, бізнесу та суспільства, щоб забезпечити стійкість до ВК/ФТ.

Великобританія визначила основні внутрішні та міжнародні загрози в сфері ВК для країни. До внутрішніх загроз Великобританія віднесла:

- шахрайство та ухилення від сплати податків;
- постачання наркотичних засобів та супутні злочини;
- кіберзлочинність;
- організовану злочинність;
- злочини, пов'язані з нелегальною імміграцією;
- злочини, що стосуються торгівлі людьми, рабства, примусової чи обов'язкової праці;
- незаконну торгівлю дикою природою.

До міжнародних загроз Великобританія віднесла:

- використання як внутрішньої, так і міжнародної системи імпорту та експорту для приховування, конвертації та передачі доходів, отриманих злочинним шляхом, через рух коштів і товарів;
- політично значущих осіб (PEP);
- незаконні грошові потоки.

Система НОР Ізраїлю складається з трьох основних документів:

НОР ВК — охоплює аналіз ризиків з двох перспектив: основні злочини та типології, а також методи і інструменти для їх оцінки. Дослідження включає дані, отримані від місцевих органів влади, а також аналіз ризиків у фінансовому секторі [39].

Оцінка ризиків фінансової системи — складається з секторальних оцінок, які здійснюють наглядові органи фінансових установ, визначаючи специфічні для кожного сектору ризики, пов'язані з фінансовими злочинами [40].

НОР ФТ — оцінка ризиків, яка розробляється органами безпеки та розвідки в партнерстві з іншими відповідними структурами, зокрема з оцінкою ризиків тероризму та фінансування тероризму [41]. Процес оцінки ризиків фінансових злочинів включав детальний аналіз, який охоплював такі аспекти: правопорушення, що є передумовами для злочинів; типи, методи та інструменти, що використовуються у фінансових злочинах.

Оцінка здійснювалася через кілька етапів:

1. Ідентифікація — збір даних: для цього було зібрано великий обсяг кількісної та якісної інформації з різних джерел. Дані надали численні партнери, включаючи органи нагляду за фінансами, урядові установи та бази даних. Крім того, приватний сектор надав важливу статистику і дані щодо ризиків у своїй діяльності, типах послуг та споживачах, а також вжитих заходах контролю. Більшість інформації мала обмежений доступ і не була оприлюднена.

2. Аналіз — обговорення між органами влади: зібрані дані були ретельно проаналізовані та обговорені серед відповідних органів з метою оцінки потенційних загроз, заходів для пом'якшення наслідків, а також можливих фінансових і соціальних наслідків. Кожен аспект оцінювався з урахуванням різних критеріїв.

3. Оцінка — систематичний аналіз: було проведено стандартизований аналіз, де кожен фактор ризику оцінювався за допомогою спеціальної матриці ризиків, що пояснювала підстави для кожного наданого рейтингу. Згідно з цією оцінкою був визначений загальний рейтинг для кожного з виявлених ризиків.

Виявлені ризики фінансових злочинів, що пов'язані з правопорушеннями, включають: ухилення від сплати податків; діяльність

злочинних угруповань; використання фіктивних рахунків і фактур; незаконний обіг наркотичних засобів; азартні ігри; шахрайство; корупція та хабарництво; торгівля людьми та їх викрадення; порушення щодо цінних паперів; майнові правопорушення.

Що стосується типів, методів і інструментів, то до ризиків належать: фінансові послуги (бізнес, що обслуговує грошові операції); використання готівки в нелегальних операціях; міжнародна злочинна діяльність; торгівля діамантами; ринок нерухомості; юридичні та інші правові структури; альтернативні платіжні методи; постачальники послуг для бізнесу (наприклад, юристи та бухгалтери); торгівля золотом; трансакції через міжнародні перекази; фіктивні торгові операції, контрабанда товарів; виграші в лотереях [32].

Аналіз ризиків у фінансовій системі охоплює такі типи фінансових установ:

- банківський сектор;
- фондові ринки та учасники торгівлі цінними паперами;
- компанії з управління активами;
- страхові організації та фонди накопичень;
- поштовий банк;
- підприємства, що надають фінансові послуги.

У межах кожного сектору було визначено види фінансових операцій, категорії клієнтів та характерні схеми діяльності, що можуть становити загрози. Для кожного ідентифікованого ризику проводилася оцінка рівня загрози та ступеня вразливості до нього.

Процес оцінювання ризиків фінансової системи передбачав ідентифікацію та аналіз специфічних загроз для кожного сектору, з урахуванням його особливостей та спектру фінансових послуг, які він надає споживачам.

В Ізраїлі всі державні органи, відповідальні за протидію тероризму та його фінансуванню, провели опитування для виявлення ключових ризиків у цій сфері. Основними загрозами фінансування тероризму було визначено:

- держави та території, що підтримують терористичну діяльність, володіють фінансовими ресурсами, організовують їхнє збирання, розміщення та подальше використання терористичними угрупованнями;
- благодійні внески як від широких верств населення (наприклад, регулярні пожертви у релігійних установах), так і від заможних осіб;
- використання легального бізнесу для самофінансування терористичних структур, коли частина доходів спрямовується на фінансування незаконної діяльності;
- залучення коштів через злочинну діяльність та фінансові махінації, де отримані нелегальні прибутки повністю або частково використовуються для підтримки терористичних угруповань;
- передача грошей терористичним організаціям через контрабанду майна через кордони, фінансові перекази, операції з кореспондентськими рахунками, послуги з обміну валют, використання карток з попереднім балансом та міжнародних кредитних карток.

Методологія, яку застосовує Італія, передбачає ідентифікацію, аналіз і оцінку ключових внутрішніх ризиків шляхом дослідження їхніх причин та можливих загроз, а також визначення слабких місць та наслідків їхнього впливу [32].

Аналіз ризиків здійснюється у кілька етапів:

- оцінка природних ризиків, пов'язаних ВК та ФТ у фінансовій системі;
- оцінка ефективності заходів, спрямованих на запобігання, розслідування та протидію цим злочинам.

Дослідження ВК охоплює загрози, пов'язані з фінансовими махінаціями та предикатними правопорушеннями, тоді як аналіз ФТ зосереджується на процесах збору, переміщення та використання фінансових і матеріальних ресурсів.

Для оцінки ризиків ВК були проаналізовані такі фактори: використання готівкових коштів і тіньової економіки; предикатні злочини, що сприяють ВК.

У межах оцінки ризиків ФТ розглянуто такі аспекти терористичних загроз: діяльність внутрішніх терористичних груп; анархістсько-повстанські рухи; радикальні праві екстремістські організації; тероризм на релігійному підґрунті; тероризм, не пов'язаний із релігійними мотивами. Крім того, проведено аналіз джерел фінансування, каналів переказу та способів використання коштів для ФТ. Оцінка вразливостей здійснювалася шляхом поділу загальної системи на три ключові етапи: запобігання, розслідування та заходи примусового впливу. Досвід проведення національних оцінок ризиків у різних країнах свідчить про їхню зацікавленість у забезпеченні стабільного та прозорого розвитку, особливо в сфері протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму. Незважаючи на відмінності в підходах, усі держави впровадили обов'язковий фінансовий контроль операцій, а також процедури ідентифікації та перевірки клієнтів. Це спрямовано на запобігання використанню фінансової системи для незаконних схем і фінансових злочинів.

Модель фінансової розвідки в Україні схиляється до адміністративного підходу, що значною мірою визначає повноваження та відповідальність українських підрозділів фінансової розвідки. Дослідження дає підстави стверджувати, що важливим аспектом удосконалення системи фінансової розвідки є розвиток міжнародного співробітництва та обміну досвідом. Основною складовою цієї співпраці повинна стати створення спільної бази даних, список осіб, які можуть бути піддані ризику через участь у незаконних операціях і махінаціях, а також доступ до списку підозрілих операцій. Крім того, необхідно забезпечити ефективну взаємодію між правоохоронними та іншими зацікавленими органами на національному рівні; розробити механізми співпраці суб'єктів протидії легалізації незаконних доходів як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Згідно з результатами порівняльного аналізу, можна виділити ключові переваги в організації фінансової розвідки, які варто врахувати при

впровадженні в Україні. До них відносяться: створення декількох джерел для збору інформації про сумнівні та потенційно небезпечні фінансові транзакції; встановлення високих стандартів взаємодії у боротьбі з відмиванням коштів; гарантування збереження конфіденційних даних і недопущення стороннього впливу на ділове середовище шляхом обмеження передачі відомостей про порушення податкового законодавства іноземним державам; обов'язок комерційних банків надавати інформацію про підозрілі рахунки; зміцнення співпраці між підрозділами фінансової розвідки та правоохоронними органами [21].

Отже, фінансова розвідка України має значний потенціал для розвитку, що сприятиме зміцненню фінансової та економічної безпеки країни. Система базується на трьох основних компонентах: нормативно-правовому, організаційному та методичному забезпеченні. Вона функціонує на двох рівнях: на державному рівні та на рівні первинного фінансового моніторингу, здійснюючи перевірку і моніторинг фінансових операцій для оцінки їх законності та відповідності встановленим вимогам. Головною метою фінансової розвідки є запобігання загрозам фінансовій та економічній безпеці країни. Ключовим аспектом цієї моделі є оцінка її ефективності, що дозволяє оперативно зміцнювати її сильні сторони та коригувати виявлені недоліки в процесі роботи.

3.2. Шляхи підвищення ефективності функціонування підрозділу фінансової розвідки в контексті боротьби з нелегальними фінансовими операціями

Легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом, а також фінансування терористичних та сепаратистських угруповань створюють серйозну загрозу для національної безпеки України. Основна небезпека полягає в тому, що відмиті кошти стають джерелом фінансування організованої злочинності, використовуються для підтримки незаконної

діяльності та сприяють ухиленню від правосуддя. Протидія цим процесам ускладнюється постійною еволюцією схем відмивання грошей, що негативно впливає на економіку, фінансову стабільність держави та конкурентоспроможність країни, а також руйнує ринкові відносини.

Зростання обсягів тіньового капіталу свідчить про активність злочинних організацій, що є викликом для фінансової системи. Протягом останніх двох десятиліть Держфінмоніторинг України ініціював значну кількість заходів у сфері боротьби з відмиванням коштів, спрямованих на приведення нормативно-правової бази у відповідність до міжнародних стандартів, зокрема рекомендацій FATF.

Вітчизняна фінансова розвідка діє за принципом «подвійного підходу», поєднуючи превентивні заходи з активною боротьбою проти легалізації незаконних доходів. Однак аналіз стану тіньової економіки свідчить про недостатню ефективність чинної системи ПВК/ФТ. Головною проблемою залишається низький рівень правозастосування, що є ключовим фактором у поширенні «брудних» фінансових потоків.

Ключові вектори реформування системи ПВК/ФТ включають такі заходи:

1. Підвищення ефективності функціонування механізмів протидії легалізації доходів шляхом:

- вдосконалення національного законодавства у сфері протидії відмиванню коштів відповідно до міжнародних стандартів та рекомендацій;
- інтеграції сучасних цифрових технологій у процеси фінансового моніторингу;
- оперативного виявлення, арешту та конфіскації майна у межах досудових розслідувань правопорушень, пов'язаних із легалізацією злочинних коштів;
- використання передового міжнародного досвіду під час проведення НОР;

- сприяння відкритості даних щодо кінцевих бенефіціарних власників підприємств;
- вдосконалення правового регулювання сфери віртуальних активів та ринку нерухомості;
- оптимізація процесу впровадження підходу, заснованого на аналізі ризиків серед СПФМ;
- регулярної актуалізації реєстру осіб, причетних до терористичної та сепаратистської діяльності;
- вдосконалення механізмів надання інформації СПФМ щодо фінансових операцій.

2. Підвищення ефективності досудового розслідування та судового розгляду справ, пов'язаних із відмиванням незаконних доходів, включає такі заходи:

- постійний контроль за фінансовими операціями з метою виявлення підозрілих транзакцій та своєчасне інформування Держфінмоніторингу;
- ідентифікація випадків злочинної діяльності та схем легалізації коштів, організованих злочинними угрупованнями;
- оперативне використання даних про фінансові злочини уповноваженими органами, які займаються протидією відмиванню коштів;
- негайне вжиття заходів щодо припинення фінансування терористичних структур та забезпечення невідворотності покарання за такі правопорушення;
- виявлення та припинення незаконних схем, зокрема контрабанди товарів, переведення безготівкових коштів у готівку, корупційних правопорушень, торгівлі людьми, зброєю тощо.

3. Розвиток міжвідомчої та міжнародної взаємодії у сфері ПВК/ФТ:

- участь Держфінмоніторингу в міжнародних заходах, спрямованих на боротьбу з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму;
- обмін інформацією з іноземними фінансовими розвідками, укладання угод про співпрацю тощо.

4. Підтримка наукової, освітньої та просвітницької діяльності у сфері ПВК/ФТ:

- організація навчання та підвищення кваліфікації фахівців у сфері протидії фінансовим злочинам;
- розробка навчально-методичних матеріалів для запобігання незаконним фінансовим операціям;
- заохочення проведення наукових досліджень, присвячених протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму.

5. Забезпечення відкритості діяльності у сфері протидії фінансовим злочинам:

- проведення інформаційних кампаній серед населення щодо ризиків і наслідків незаконних фінансових операцій;
- висвітлення в засобах масової інформації основних результатів роботи у сфері ПВК/ФТ;
- посилення взаємодії між громадянським суспільством та учасниками фінансового моніторингу.

Задля вдосконалення законодавства відповідно до міжнародних стандартів, підвищення ефективності діяльності, посилення координації та співпраці між уповноваженими органами й суб'єктами первинного фінансового моніторингу, Кабінет Міністрів України затвердив План заходів до 2026 року, які спрямовані на попередження виникнення та/або зменшення негативних наслідків ризиків у сфері ПВК/ФТ/ФРЗМЗ [30].

Цей план включає комплекс заходів на інституційному, законодавчому, організаційному та практичному рівнях, спрямованих на вдосконалення національної системи протидії загрозам відповідно до міжнародних стандартів та принципів стратегічного планування. Його ключові завдання охоплюють:

- ефективне формування та реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії загрозам з урахуванням міжнародних вимог;
- гармонізацію національної системи протидії відмиванню злочинних коштів із загальноприйнятими світовими стандартами;

- модернізацію інформаційних технологій, зміцнення співпраці та налагодження ефективного обміну даними між державними органами, а також з іноземними компетентними установами та міжнародними організаціями;
- забезпечення постійної методологічної підтримки для СПФМ та створення ефективних механізмів зворотного зв'язку з ними;
- розробку та впровадження інноваційних підходів до підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері протидії відмивання злочинних доходів;
- посилення взаємодії з приватним сектором та представниками громадянського суспільства.

План заходів включає комплекс дій, які умовно поділені на п'ять основних напрямів, що охоплюють усі аспекти національної системи запобігання та протидії, а саме:

1. Вдосконалення нормативно-правової бази у сфері протидії легалізації злочинних доходів та її гармонізація з міжнародними стандартами:

- розробка пропозицій щодо змін до законодавчих актів з метою врегулювання обігу віртуальних активів в Україні відповідно до Регламенту ЄС про ринки віртуальних активів та стандартів FATF;
- підготовка рекомендацій щодо внесення змін до законодавства України для забезпечення відповідності вимогам MONEYVAL;
- формування пропозицій щодо вдосконалення правових норм у сфері протидії відмиванню злочинних коштів, а також імплементації зарубіжних стандартів в даній галузі;
- адаптація підзаконних НПА до вимог Базового Закону.

2. Підвищення результативності роботи правоохоронних і державних органів:

- удосконалення механізмів контролю СДФМ за діяльністю СПФМ стосовно виконання вимог з ідентифікації остаточних бенефіціарних власників та інформування про виявлені невідповідності;
- розробка комплексної звітності щодо попередження і протидії фінансовим правопорушенням.

3. Координація системи протидії відмивання злочинних доходів:

- реалізація дій, спрямованих на запобігання легалізації доходів, отриманих унаслідок податкових правопорушень, а також на запобігання незаконному виведенню коштів через офшорні юрисдикції;
- здійснення дій, спрямованих на запобігання відмиванню доходів, отриманих у результаті корупційних правопорушень, включаючи розкрадання бюджетних ресурсів та/або нецільове використання;
- розробка та підтримка діяльності Державної системи онлайн-моніторингу;
- виявлення можливих фактів розкрадання гуманітарної допомоги та інших ресурсів, призначених для протидії військовій агресії;
- розслідування злочинів, пов'язаних із комп'ютерними технологіями, цифровими активами та запобігання відмиванню коштів, отриманих унаслідок таких злочинних дій;
- врегулювання на нормативно-правовому рівні порядку взаємодії та обміну даними між Бюро економічної безпеки та Держфінмоніторингом;
- аналіз і систематизація інформації про виявлені схеми відмивання доходів із урахуванням досвіду компетентних органів іноземних держав, фінансових, контролюючих та правоохоронних структур України за 2023–2025 роки з метою запобігання таким правопорушенням та інформування СПФМ через офіційний веб-сайт Держфінмоніторингу;
- розслідування фінансових злочинів за участю публічних осіб та їхніх пов'язаних осіб, проведення аналізу їхніх фінансових операцій;
- формування пропозицій щодо впровадження механізмів фінансових розслідувань відповідно до рекомендацій MONEYVAL.

4. Розвиток співпраці з СПФМ, громадськістю та неприбутковими організаціями:

- оптимізація механізму регулювання діяльності СПФМ та посилення контролю за їхньою діяльністю;

- розробка методичних рекомендацій для СПФМ щодо ідентифікації фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з ФРЗМЗ;
- організація та проведення навчальних заходів з підвищення кваліфікації для фахівців державних органів, правоохоронних, розвідувальних і судових структур, а також працівників СПФМ у сфері ПВК;
- проведення спеціалізованих тренінгів для працівників правоохоронних органів із питань правильного застосування кримінально-правової кваліфікації правопорушень, пов'язаних із ПВК/ФТ;
- створення комплексної системи тестування для фахівців, які проходять підвищення кваліфікації у сфері запобігання та протидії фінансовим злочинам, а також розробка багатомодульної навчальної програми для сертифікації фахівців у цій сфері;
- організація та проведення тематичних семінарів для суддів із питань розгляду справ, що стосуються ПВК/ФТ/ФРЗМЗ.

5. Активізація міжнародної взаємодії та зміцнення партнерських зв'язків:

- розробка обґрунтованих пропозицій для FATF щодо внесення рф до "чорного списку";
- просування ініціативи перед ЄК, урядом Великої Британії та Північної Ірландії, а також іншими державами щодо визнання рф юрисдикцією з високим рівнем ризику, яка має суттєві недоліки у механізмах боротьби з фінансовими злочинами [30].

Отже, максимальна ефективність системи протидії відмиванню коштів можлива лише за умови повної відповідності міжнародним стандартам і рекомендаціям, ефективної міжвідомчої та міжнародної взаємодії, а також якісної підготовки фахівців із застосуванням сучасних технологій та програмного забезпечення. Україна продовжує активно вдосконалювати механізми протидії фінансовим злочинам, що підтверджується визнанням з боку міжнародних організацій. Однак злочинні угруповання постійно розвивають нові способи відмивання коштів, тому Держфінмоніторинг має

систематично покращувати свою діяльність, адаптуючись до сучасних викликів.

Висновки до розділу 3

Легалізація коштів, отриманих незаконним шляхом, та фінансування тероризму є глобальною проблемою, яка визнана всіма демократичними країнами як загроза економічній стабільності. Окрім участі в міжнародній боротьбі з відмиванням грошей та терористичним фінансуванням, кожна держава намагається створити власні національні органи для боротьби з цими явищами. Україна активно долучається до цього процесу вже понад двадцять років.

Для підвищення результативності міжнародної співпраці у боротьбі з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму необхідно адаптувати основні рекомендації міжнародних організацій до національної системи оцінки ризиків. Це включає вдосконалення та впровадження нормативно-правових актів, а також максимально використання позитивного досвіду міжнародних структур для створення ефективної системи фінансової розвідки в Україні. Важливим кроком на шляху розвитку фінансової розвідки є проведення НОР у сфері ПВК/ФТ з урахуванням міжнародних рекомендацій, найкращих практик та відповідних звітів.

Ключові напрямки вдосконалення механізмів протидії відмиванню грошей і фінансуванню тероризму охоплюють такі заходи: підвищення ефективності системи запобігання легалізації незаконних доходів; посилення результативності досудового розслідування та судового розгляду справ, пов'язаних із відмиванням коштів; зміцнення співпраці між державними органами та міжнародними партнерами у сфері боротьби з фінансовими злочинами; забезпечення відкритості та підзвітності відповідних процесів; активне впровадження наукових досліджень, освітніх та інформаційних ініціатив у сфері ПВК.

ВИСНОВКИ

У цій кваліфікаційній роботі здійснено теоретичний аналіз ролі фінансової розвідки у системі запобігання незаконним фінансовим операціям. Досліджено чинники, що сприяють поширенню таких операцій, та їхні наслідки, а також визначено значення фінансової розвідки у протидії подібним загрозам. Розглянуто основні механізми реалізації нелегальних фінансових схем і проаналізовано ефективність роботи Державної служби фінансового моніторингу України. Особливий акцент зроблено на розробці практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності функціонування фінансової розвідки у сфері боротьби з незаконними фінансовими махінаціями. За підсумками дослідження можна сформулювати такі висновки:

Незаконні фінансові операції мають подвійний деструктивний ефект: з одного боку, вони є наслідком вчинення протиправних дій, а з іншого – виступають джерелом фінансування небезпечних процесів, таких як сепаратизм, незаконний обіг зброї, організована злочинність тощо. Світова спільнота визнала боротьбу з відмиванням коштів і фінансуванням тероризму важливим інструментом у протидії злочинності, тіньовій економіці та терористичним загрозам.

Одним із ключових інструментів боротьби з незаконними фінансовими операціями є фінансова розвідка, що реалізується через систему фінансового моніторингу. Для протидії відмиванню коштів і нелегальним фінансовим потокам у різних країнах створюються та функціонують спеціалізовані національні підрозділи фінансової розвідки. Державна служба фінансового моніторингу України виконує функції національного органу фінансової розвідки. Її головна роль полягає у зборі, систематизації, обробці та аналітичному опрацюванні даних щодо підозрілих фінансових операцій.

В Україні існує розвинута нормативно-правова база для боротьби з легалізацією незаконних доходів, що відповідає головним рекомендаціям

міжнародних організацій. Внутрішнє законодавство щодо протидії легалізації формується з урахуванням міжнародних стандартів у цій галузі.

В економічному секторі України триває постійне вдосконалення механізмів легалізації злочинних доходів. Розповсюдження тіньової економіки та зростання організованої злочинності значно послабили національну економічну безпеку. Виявлення та припинення таких схем легалізації, а також боротьба з фінансуванням тероризму, є важливими завданнями для органів фінансового моніторингу та правоохоронних структур, які займаються розслідуванням економічних злочинів. Щорічно Держфінмоніторинг проводить аналітичні дослідження в різних напрямках та інформує громадськість. Ці заходи дозволяють створити уявлення про потенційні легалізаційні ризики та розробляти профілактичні заходи для їх запобігання.

Протягом 2019-2023 років спостерігалася значна зміна в динаміці подання інформації. У 2019 році було надіслано 11 462 494 повідомлення, а в 2023 році цей показник знизився до 1 432 684. У 2023 році порогові фінансові операції становили 88,16%, а підозрілі — 10,87%. Основними учасниками процесу звітування є банки, які надсилають більшість повідомлень про фінансові операції, що підлягають моніторингу. У 2023 році Держфінмоніторинг передав правоохоронним органам 114 матеріалів, з яких 88 були узагальненими, а 26 — додатково узагальненими. Загальний обсяг фінансових операцій, які можуть бути пов'язані з відмиванням коштів або злочинами, досяг 0,6 млрд. гривень. У 2023 році Держфінмоніторинг також розширив співпрацю з органами інших держав та міжнародними структурами, обмінюючись інформацією з 89 підрозділами фінансової розвідки.

Аналізуючи організаційні структури фінансової розвідки в різних країнах, можна стверджувати, що це важливий та необхідний інструмент у боротьбі з фінансовими злочинами. Досвід розвинутих країн значно відрізняється від підходів, що застосовуються в Україні при створенні системи фінансової розвідки. Проте, український підрозділ фінансової розвідки

активно співпрацює з аналогічними структурами за кордоном і має кілька угод про співпрацю. Ознайомлення з міжнародним досвідом є надзвичайно важливим для вдосконалення системи фінансового моніторингу в Україні. Аналізуючи країни, які отримали позитивну міжнародну оцінку за виявлення, оцінку та розуміння національних ризиків, можна застосувати їхні передові практики та врахувати можливі недоліки для поліпшення роботи Держфінмоніторингу.

Основні напрямки покращення механізмів протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму включають такі заходи: підвищення ефективності системи запобігання легалізації незаконних доходів; удосконалення результативності досудового розслідування та судового розгляду справ, пов'язаних з відмиванням грошей; посилення співпраці між державними органами та міжнародними партнерами в боротьбі з фінансовими злочинами; забезпечення прозорості та підзвітності відповідних процесів; активне впровадження наукових досліджень, освітніх та інформаційних ініціатив у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні методи, способи, інструменти легалізації (відмивання) злочинних доходів та фінансування тероризму (сепаратизму). URL: https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/200/Typologies%20of%20the%20SFMS/UKR_Typology_2021_26_05.pdf.
2. Бисага К. В. Національна система запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення України: етапи становлення й розвитку. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2016. № 1 (53). С. 37–49.
3. Борисенкова А. В. Системи державного фінансового моніторингу: зарубіжний досвід. Вісник Національної академії державного управління. 2019: URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej14/txts/Borisenkova.pdf>.
4. Дяченко О. П. Імплементация зарубіжного досвіду щодо формування антикорупційної політики України. *Інвестиції: практика і досвід*. 2017. № 17. С. 17–20.
5. Єрмоленко О.А., Лисьонкова Н.М. Фінансовий моніторинг в Україні. *Вісник економіки транспорту та промисловості*. 2012. № 37. С. 23–26.
6. Задоя А. О., Ткаченко І. П. Фінансовий моніторинг: перспективи впровадження та проблеми реалізації. *Економічний вісник НГУ*. 2005. № 2. С. 59–65.
7. Законодавство України. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
8. Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2023 рік. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/zvit2023ukr.pdf>.
9. Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2022 рік. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/zvit2022ukr.pdf>.

10. Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2021 рік. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/zvit2021ukr.pdf>.
11. Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2020 рік. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/PublicZvit2020.pdf>.
12. Звіт Державної служби фінансового моніторингу України за 2019 рік. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/zvity/zvit2019ua.pdf>.
13. Коваленко В.В., Єгорова А.С. Імплементація міжнародного досвіду в системі оцінювання банківського ризику легалізації доходів отриманих злочинним шляхом. *Збірник наукових праць Одеського національного економічного університету*. №11-12, 2021. С.33-41.
14. Ковальчук А. Т. Боротьба з відмиванням брудних капіталів: міжнародні стандарти та національні реалії. Київ: Знання, 2016. 318 с.
15. Козлова В.О., Безугла А.І., Шуляк К.В. Організація діяльності Державної служби фінансового моніторингу України в системі економічного контролю. URL: http://www.psae-jrnl.nau.in.ua/journal/3_92_2023_ukr/16.pdf.
16. Копиця І. М. Смагло О.В. Зарубіжний досвід організації системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2013. № 2. С. 240-246.
17. Кузенко Т. Б., Мартюшева Л. С., Грачов О. В., Литовченко О. Ю. Фінансова безпека підприємства: навч. посібник. Харків: Вид-во ХНЕУ, 2010. 311 с.
18. Кулініч О. Боротьба з відмиванням грошей: міжнародний досвід. *Зб. наук. праць/ за ред. В.Є. Новицького*. К.: ІСЕМВ НАН України, 2015. Вип. 47. С. 96–105.
19. Куришко О. О. Аналіз світового досвіду у сфері протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, у контексті можливості його використання в Україні. *Фінансовий простір*. 2013. № 2 (10). С. 8–15.
20. Леонов С.В., Бойко А.О., Боженко В.В., Лучко І.В. Роль та значення національної системи протидії легалізації (відмиванню) доходів,

одержаних злочинним шляхом, у сучасних умовах розвитку фінансового ринку України. URL: <http://ppeu.stu.cn.ua/article/view/195880/196184>

21. Мельник О.В., Караїм М.М., Батрин В.В. Інтегративна модель фінансової розвідки: адаптація світових практик до національних умов. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4264/4189>.

22. Міжнародні стандарти з протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму і розповсюдженню зброї масового знищення: Рекомендації FATF. 2012-2023. URL: <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Fatf-recommendations.html>

23. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <https://fiu.gov.ua/>.

24. Павлов Д. М. Протидія відмиванню коштів та фінансуванню тероризму як фактор забезпечення економічної безпеки держави та протидії корупції: теоретико-правовий аспект. *Публічне право*. 2017. № 1. С. 33–40.

25. Патюта І. М. Державний фінансовий моніторинг у контексті регулювання банківського сектору. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. Вип. 4. С. 48–51.

26. Петрук О.М., Левківська К.Д. Особливості розвитку системи фінансового моніторингу. *Вісник Житомирського державного технологічного університету*. 2013. № 2. С. 288–292.

27. Про Держфінмоніторинг. URL: <https://fiu.gov.ua/pages/pro-sluzhbu/zagalni-vidomosti/pro-derzhfinmonitoring.html>.

28. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення: Закон України від 06.12.2019 № 361-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.

29. Про затвердження Положення про Державну службу фінансового моніторингу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2015 № 537. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-2015-%D0%BF#Text>.

30. Про затвердження плану заходів, спрямованих на запобігання виникненню та/або зменшення негативних наслідків ризиків, виявлених за результатами третьої національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, на період до 2026 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2023 р. № 1207-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1207-2023-%D1%80#Text>.

31. Пушак Я., Трушкіна Н. Сутність поняття "фінансовий моніторинг" у контексті забезпечення національної безпеки. *Вісник економічної науки України*. 2021. № 2 (41). С. 197-203.

32. Світовий досвід проведення національних оцінок ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/310/%D0%9D%D0%9E%D0%A0/%D0%94%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B8/2021/%D0%A1%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9%20%D0%B4%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D0%B4%20%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%9D%D0%9E%D0%A0%20%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BC%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%BA%D0%BE%D1%89%D1%82%D1%96%D0%B2%20%D1%82%D0%B0%20%D1%84%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D1%81%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC%D1%83.pdf>.

33. Стечишин Т. Б. Проблеми формування системи фінансового моніторингу в банківській сфері України. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія "Економічні науки"*. 2014. №8. С. 183–187. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_08/311.pdf.

34. Тютюник І.В., Скороходова Л.І. Міжнародний досвід побудови національної системи протидії легалізації доходів, одержаних злочинним

шляхом. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2018. Вип. 32. С. 176-180.

35. Франчук В. І. Концептуальний підхід до забезпечення економічної безпеки суб'єкта господарювання. *Комунальне господарство міст*. 2013. № 108. С. 271–179.

36. Basel AML Index 2018. Report. URL: https://index.baselgovernance.org/sites/collective.localhost/files/amlindex/basel_aml_index_10_09_2018.pdf.

37. Gilmor W. C. Dirty money. The evolution of money laundering countermeasures. Strasbourg, 1995.

38. Stessens G. Money Laundering: a new international law enforcement model / G. Stessens. Cambridge University Press, 2000.

39. The Main Findings of the Money Laundering National Risk Assessment. URL: <https://bit.ly/34eKZSv>

40. The Findings of the Money Laundering National Risk Assessment: The Financial System (Non-Restricted Version). URL: <https://bit.ly/2RAx6vn>

41. The Main Findings of the Terror Financing National Risk Assessment (Non-Restricted Version). URL: <https://bit.ly/3wvgSCh>